

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Zia-Ur Rahman Cad. 9-11, 06700 G.O.P. Ankara
Τηλ. +90 312 4278307-8 Fax +90 312 4278374
E-mail: ecocom-ankara@mfa.gr

Συντάκτες:

Παρασκευή Τασάκου, Γενικός Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

Φανή Λένου, Γραμματέας ΟΕΥ Α΄

Σαμουήλ Ζήσης, Γραμματέας ΟΕΥ Α΄

ΑΓΚΥΡΑ, ΜΑΙΟΣ 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΓΕΝΙΚΑ	2
1. Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΗΜΕΡΑ	2
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	3
B. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	3
1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	3
2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΥ	5
3. FRANCHISING	6
4. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	6
5. ΣΗΜΑΝΣΗ/ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	6
6. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΤΑΣΕΙΣ	7
Γ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ - ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ	9
1. ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ	9
2. ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΔΑΣΜΟΙ	12
3. ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ	13
Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	13
1. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	13
2. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	14
3. ΥΠΟΔΟΜΕΣ-ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	14
4. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	18
5. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	20
Ε. ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	20
1. ΓΕΩΡΓΙΑ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	20
2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	20
3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	23
4. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΟΜΕΣΙΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	25
5. ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΑΠΕ	26
ΣΤ. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ & ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	27
Ζ. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ	28
1. ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ	28
2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	30
3. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ)	33
ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	35
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΝΑ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΟΛΗ	38

A. ΓΕΝΙΚΑ

1. Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

- 20^η οικονομία διεθνώς (13^η με κριτήριο αγοραστικής δύναμης, στοιχεία ΔΝΤ για το 2020)
- 33^η στην κατάταξη (World Bank Doing Business 2020 Rank)
- 53^η πιο ανταγωνιστική οικονομία παγκοσμίως (World Economic Forum 2018)

Η Τουρκία είναι μέλος του G20. Έχει χαρακτηριστεί ως αναδυόμενη οικονομία από το ΔΝΤ και σε διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς συγκαταλέγεται στις προσφάτως βιομηχανοποιημένες χώρες.

Οι προσπάθειες εξυγίανσης της οικονομίας και ο ευνοϊκές διεθνείς οικονομικές συνθήκες, οδήγησαν σε εντυπωσιακή άνοδο του ΑΕΠ τη δεκαπενταετία 2002-2016. Η μέση αύξηση του ΑΕΠ ανήλθε στη περίοδο σε 5,6% ετησίως (στοιχεία του Τουρκικού Στατιστικού Ινστιτούτου).

Ωστόσο τα τρωτά σημεία της τουρκικής οικονομίας παραμένουν: η εξάρτηση από τις εισροές ξένων κεφαλαίων για την εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους (δημόσιου και ιδιωτικού), το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο -παρά τις σημαντικές προσπάθειες για τη βελτίωσή του τα τελευταία χρόνια, τα χαμηλά επίπεδα κατανάλωσης, τα χαμηλά συναλλαγματικά αποθέματα, οι περιορισμένες επενδύσεις σε Έρευνα και Τεχνολογία (μόλις 0,73% του ΑΕΠ).

Τα προαναφερόμενα σε συνδυασμό με την πολιτική κατάσταση στη χώρα και την ευρύτερη περιοχή προκαλούν κλίμα αβεβαιότητας και περαιτέρω αυξάνουν τον πολιτικό κίνδυνο για τους δυνητικούς επενδυτές.

Επίσημη Ονομασία	Republic of Turkey - Türkiye Cumhuriyeti
Πρωτεύουσα	Άγκυρα
Πολίτευμα	Προεδρική Δημοκρατία
Πληθυσμός	83,65 εκατ. κάτοικοι (2019)
Εργατικό δυναμικό	32,54 εκατ.
Μέση ηλικία	30,2 έτη
Επίσημη γλώσσα	Τουρκική
Πρόεδρος	Recep Tayyip Erdoğan
Έκταση	783.562 km ²
Χρονική ζώνη	GMT +2
Κατάληξη διαδικτύου	.tr
Γειτονικές χώρες	Ελλάδα, Βουλγαρία, Συρία, Ιράκ, Ιράν, Αζερμπαϊτζάν, Αρμενία, Γεωργία
Κυριότερες πόλεις (πληθυσμός)	Κων/πολη, Άγκυρα, Σμύρνη, Προύσσα, Άδανα, Γκαζιαντέπ, Καισάρεια, Ικόνιο, Αττάλεια, Μερσίνα, Εσκίσεχίρ, Σαμψούντα, Ερζερούμ, Καρανμαράς, Κιουτάχεια, Τραπεζούντα, Αδριανούπολη, Αφιον Καράχισάρ, Ντιγιαρμπακιρ
Τηλεφωνικός κωδικός	0090

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ρυθμός Αύξησης του ΑΕΠ %	5,2	6,1	2,9	7.4	2,6	0,9	1,8
ΑΕΠ (δισεκ.\$) *	934,85	861,46	856,79	851,05	787,08	755	717,1
Κατά κεφαλή ΑΕΠ (\$)	12.112	11.014	10.807	10.530	9.632	9.127	8.599
ΑΝΕΡΓΙΑ % (μέσος όρος)	9,9	10,3	10,9	10,09	11	13,6	13,2
Πληθωρισμός (% , τέλος έτους)	8,2	8,8	8,5	11,9	20,3	11,84	14,6
ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ							
Εξαγωγές (δισεκ.\$)	157,61	143,83	142,54	157,00	167,93	171,5	169,48
Εισαγωγές (δισεκ.\$)	242,17	207,23	198,61	233,80	223,04	202,7	219,39
Εμπ. Ισοζύγιο (δισεκ.\$)	-84,56	-63,39	-56,07	-76,78	-41,86	-31,17	-49,91
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλ. (δισεκ.\$)	-43,59	-32,11	-32,62	-47,30	-27,11	1,7	-36,7
Ισοζ. Τρεχ. Συν./ΑΕΠ (%)	-5.5	-4,5	-4,5	-5,6	-3,4	0,22	-5,1
ΔΗΜΟΣ/ΜΙΚΑ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ							
Γενικό Ισοζ. Προυπ./ΑΕΠ (%)	-1,1	-1	-1,1	-1,5	-2	-2,9	-3,6
ΧΡΕΟΣ							
Δημ. Χρέος/ΑΕΠ (%)	30	29	29,1	28,2	28,8	33,1	36,77
ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΛΙΡΑΣ							
\$/ΤΛ (τέλος έτους)	2,32	2,91	3,53	3,81	5,26	5,95	7,43
\$/ΤΛ (μέση τιμή)	2,19	2,72	3,02	3,65	4,81	5,68	7,01

* Η απόκλιση του ΑΕΠ σε δολ. οφείλεται στην υποτίμηση της τουρκικής λίρας.

Πηγή: Τουρκικό Υπουργείο Οικονομικών

B. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μορφές Εταιρειών

Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να συστήσουν όλες τις μορφές εταιρειών οι οποίες προβλέπονται από τον Τουρκικό Εμπορικό Κώδικα. Οι βασικές μορφές αυτών αφορούν:

- Limited liability company - Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης - Limited Sirketi (Ltd.Sti.)
- Joint-stock company (A.S.) - Ανώνυμος εταιρεία - Anonim Sirketi (A.S.)
- Branch office - Υποκατάστημα
- Liaison office – Γραφείο Αντιπροσωπείας

Άλλες μορφές εταιρειών:

- Limited Partnerships—Komandit Sirket (Societe en Comandite)
- Collective Company (Kollektif Şirket)
- Merchant (Single Proprietorship)

Όλες οι εταιρείες στην Τουρκία υποχρεούνται να εγγράφονται στο Εμπορικό Μητρώο - **Ticaret Sicili**. Στην Εφημερίδα Εμπορικού Μητρώου (www.ticaret sicil.gov.tr) της Ένωσης Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων της Τουρκίας (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği -TOBB) αναγράφονται τα στοιχεία των εταιρειών.

Σύσταση ΕΠΕ και ΑΕ

Για τη σύσταση ΕΠΕ το απαιτούμενο αρχικό κεφάλαιο είναι 10.000 τ.λίρες και για τη σύσταση ΑΕ 50.000 τ.λίρες.

Συγκριτικός πίνακας των πιο διαδεδομένων μορφών εταιρειών:

	ΑΕ	ΕΠΕ	Υποκατάστημα
Νομικό καθεστώς	Ανεξάρτητη νομική οντότητα	Ανεξάρτητη νομική οντότητα	Εξαρτώμενο από την εταιρεία
Φορολογική υποχρέωση	Πλήρης	Πλήρης	Περιορισμένη
Αριθμός μετόχων	Ελάχ.:1 – Μέγ.:χωρίς όριο	Ελάχ.:1 – Μέγ.:50	-
Απαιτήσεις κεφαλαίου	Ελάχ.: 50.000 τ.λ.	Ελάχ.: 10.000 τ.λ.	Δεν ορίζεται
Ευθύνη μετόχων	Περιορίζεται στην κεφαλαιακή συμμετοχή εκάστου μετόχου	Περιορίζεται στην αναλογία συμμετοχής κάθε μετόχου	Ευθύνεται η εταιρεία
Φορολόγηση εισοδήματος	25%	25%	25%
Παρακρατούμενος φόρος μερισμάτων	15% (των κερδών που διανέμονται)	15% (των κερδών που διανέμονται)	15% (των κερδών που αποδίδονται)

Ο Εμπορικός Κώδικας, μεταξύ άλλων, προβλέπει:

- Δυνατότητα σύστασης ΑΕ και ΕΠΕ από ένα μόνο πρόσωπο
- Οι εταιρείες θα πρέπει να διαθέτουν εταιρική ιστοσελίδα, που θα περιλαμβάνει τα στοιχεία της εταιρείας (σε περίπτωση που αυτό δεν συμβαίνει ή τα στοιχεία είναι ψευδή, προβλέπονται κυρώσεις).
- Το ΔΣ μπορεί να αποτελείται από ένα μόνο πρόσωπο.
- Τουλάχιστον ένα μέλος του ΔΣ θα πρέπει να είναι τούρκος υπήκοος.
- Κατάργηση της υποχρέωσης τα μέλη του ΔΣ της εταιρείας να είναι και μέτοχοι αυτής: ως εκ τούτου, κάθε ανεξάρτητο πρόσωπο μπορεί να γίνει μέλος του ΔΣ.
- Νομικά πρόσωπα μπορούν να είναι μέλη του ΔΣ, τα οποία θα εκπροσωπούνται μέσω αντιπροσώπου τον οποίο θα ορίζουν.
- Οι συνεδριάσεις του ΔΣ θα μπορούν να λαμβάνουν χώρα σε εικονικό περιβάλλον (on line) και τα πρακτικά να επικυρώνονται με ηλεκτρονικές υπογραφές.
- Τουλάχιστον το ένα τέταρτο των μελών του ΔΣ θα πρέπει να έχουν ανώτατη μόρφωση (δεν ισχύει για μονοπρόσωπες εταιρείες).
- Κάθε μέτοχος μπορεί να ζητήσει λογιστικό έλεγχο.
- Οι μέτοχοι μπορούν να λάβουν δάνεια από την εταιρεία τους, εάν έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους προς την εταιρεία και εάν η εταιρεία εμφανίζει κέρδη.

Επίσης, από τον Ιούλιο 2012, αλλοδαποί Γενικοί Δ/ντές εταιρειών οι οποίες έχουν συσταθεί με ξένα κεφάλαια, θα πρέπει να έχουν άδεια εργασίας, για να μπορούν να υπογράψουν έγγραφα εκ μέρους της εταιρείας τους.

Εγγραφή στο Γραφείο Εμπορικού Μητρώου:

Δικαιολογητικά:

- Αίτηση και έντυπο γνωστοποίησης σύστασης εταιρείας, σε 3 αντίγραφα, συμπληρωμένα και υπογεγραμμένα από τα ιδρυτικά μέλη της εταιρείας ή εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, με το πρωτότυπο ή επικυρωμένο αντίγραφο της πράξης εξουσιοδότησης. Στην αίτηση συμπληρώνονται διάφορα στοιχεία της εταιρείας (που αφορούν στο κεφάλαιο, στην έδρα, στους ιδρυτές, στον αριθμό των απασχολούμενων κ.ά.) στην εφορία στην οποία η εταιρεία θα εγγραφεί.

- Πρωτότυπο καταστατικό της εταιρείας και 2 (δύο) επικυρωμένα αντίγραφα αυτού.
- Επικυρωμένα υποδείγματα υπογραφών των εκπροσώπων μαζί με την εμπορική επωνυμία της εταιρείας.
- Αποδεικτικό κατάθεσης 0,04% του κεφαλαίου της εταιρείας σε λογαριασμό της την Αρχής Ανταγωνισμού σε κρατική τράπεζα.
- Επιστολή δέσμευσης (letter of commitment), ήτοι τυπική επιστολή που βεβαιώνει την δέσμευση των εταίρων για τήρηση των προβλεπόμενων από το καταστατικό της εταιρείας κ.ά..
- Βεβαίωση εγγραφής στο οικείο επιμελητήριο (κάθε εταιρεία που ιδρύεται υποχρεούται σε εγγραφή σε επιμελητήριο).
- Τραπεζική βεβαίωση σχετικά με την κατάθεση του προβλεπόμενου 25% του μετοχικού κεφαλαίου
- Πρωτότυπη άδεια από το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου (μόνο για τις Α.Ε. ορισμένων δραστηριοτήτων: τράπεζες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες, εταιρείες χρηματοπιστωτικού leasing, εταιρείες factoring, εταιρείες συμμετοχών, εταιρείες που λειτουργούν ανταλλακτήρια συναλλάγματος, εταιρείες που υπόκεινται στις διατάξεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς).
- Επικυρωμένα αντίγραφα ταυτότητας και βεβαίωση του τόπου διαμονής των φυσικών προσώπων που ιδρύουν την εταιρεία. Σε περίπτωση που κάποια από τα ιδρυτικά μέλη είναι αλλοδαπής προέλευσης, απαιτείται παρουσία με το διαβατήριό, καθώς και αντίγραφο διαβατηρίου. Αν τα ιδρυτικά μέλη της εταιρείας είναι ξένα νομικά πρόσωπα, απαιτείται Πιστοποιητικό Επιχειρηματικής Δραστηριότητας από Επιμελητήριο στο οποίο είναι εγγεγραμμένο ή αρμόδιο δικαστήριο, επικυρωμένο από το τουρκικό Προξενείο ή με σφραγίδα apostille, καθώς και επικυρωμένη μετάφρασή του.

2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΥ

Ενέργειες που μπορούν να βοηθήσουν στην προσέγγιση της τουρκικής αγοράς είναι,

- επικοινωνία με τα Γραφεία ΟΕΥ Αγκύρας και Κωνσταντινουπόλεως
- παρουσία σε κλαδικές εμπορικές εκθέσεις στη χώρα (επίσκεψη ή/και συμμετοχή).
- συμμετοχή σε κάποια επιχειρηματική αποστολή

Στη συνέχεια, η ανεύρεση ενός έμπειρου Τούρκου συνεργάτη (αντιπροσώπου, διανομέα κ.ά.), ο οποίος θα γνωρίζει το νομικό πλαίσιο, θα έχει επαφές και θα μπορεί να συνεννοηθεί στην τουρκική γλώσσα, ενώ θα είναι και σε θέση να βοηθήσει την ελληνική επιχείρηση να εισέλθει στην αγορά και να προωθήσει τα προϊόντα της.

Όσον αφορά τους δημόσιους διαγωνισμούς, χρειάζεται η συνδρομή διαμεσολαβητή, προκειμένου να διεκπεραιωθούν τα διαδικαστικά θέματα και να ξεπεραστεί το εμπόδιο της γλώσσας (ακόμα και για διεθνείς διαγωνισμούς, οι προκηρύξεις, συνήθως, είναι μόνο στα τουρκικά).

Για την επέκταση μιας αλλοδαπής εταιρείας στην τουρκική αγορά, απαιτείται η ίδρυση εταιρείας. Οι συνηθέστερες μορφές είναι: η ΑΕ για μεγαλύτερες εταιρείες, η ΕΠΕ για εμπορική ή εταιρεία διανομής, και τα υποκαταστήματα. Επίσης, ένα Γραφείο Συνδέσμου, σε περίπτωση που ενδιαφέρεται κάποια εταιρεία για τη διερεύνηση της αγοράς και για τη σύνταξη μελέτης σκοπιμότητας, είναι συχνά απαραίτητο, προκειμένου να γίνει κάποια επένδυση.

3. FRANCHISING

Πρόσφορος τρόπος για την επέκταση ελληνικών brand names είναι το franchising. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να λάβουν υπ' όψιν τους, βεβαίως, ότι είναι σημαντική η επιλογή αξιόπιστου συνεργάτη αλλά και ότι θα πρέπει να υπάρξει σχετική προσαρμογή του τελικού προϊόντος και της εικόνας του στην τουρκική αγορά και στις τουρκικές συνήθειες. Πρώτη πηγή πληροφόρησης για όσους ενδιαφέρονται είναι ο τουρκικός Εθνικός Σύνδεσμος Franchising, ο οποίος είναι μέλος του International Franchising Association (IFA). Οι βασικότεροι τομείς ενδιαφέροντος είναι η εστίαση και η ένδυση, χωρίς να αποκλείονται και άλλοι τομείς.

Turkish Franchising Association
(Ulusal Franchising Dernegi-UFRAD)
Inonu Caddesi No: 40
Florya, Istanbul
Tel: [90] (212) 599-1784
Fax: [90] (212) 425-5759
Internet: www.ufrad.org.tr
Email: ufrad@ufrad.org.tr

4. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι αντιγραφής πρωτότυπων προϊόντων- ευρεσιτεχνιών-εμπορικών σημάτων, ενδείκνυται η κατοχύρωσή τους στο αρμόδιο Turkish Patent Institute, αφού η κατοχύρωση τους στη χώρα προέλευσης δεν διασφαλίζει τον παραγωγό και στην Τουρκία:

Turkish Patent Institute
115 Hipodrom Street (06330) Yenimahalle / ANKARA
Tel.(00 90 312)303 10 00
Fax. (00 90 312)303 11 73
contact@turkpatent.gov.tr
<http://www.turkpatent.gov.tr>

5. ΣΗΜΑΝΣΗ/ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

- Η συσκευασία των εισαγόμενων προϊόντων πρέπει να συμμορφώνεται με την οικεία νομοθεσία, ειδικά σε ότι αφορά την προστασία της υγείας των καταναλωτών αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Η συσκευασία σε κατασκευές από ξύλο (NIMP15) ή φυτικά υλικά επιτρέπεται, εφ' όσον έχει προηγηθεί φυτουγειονομικός έλεγχος αυτής.
- Όλα τα προϊόντα που διατίθενται σε κυκλοφορία στην τουρκική αγορά οφείλουν να φέρουν επί της συσκευασίας τους ενημερωτικό πίνακα (σύσταση, βάρος, καθαρό βάρος, ημερομηνία λήξης) ή να συνοδεύονται από ενημερωτικό φυλλάδιο, αμφότερα στην τουρκική γλώσσα.
- Παράλληλα, είναι υποχρεωτική η αναγραφή της χώρας κατασκευής (υπόκειται σε τελωνειακό έλεγχο), ενώ σε αρκετές περιπτώσεις κατά την εισαγωγή ζητείται πιστοποιητικό προέλευσης, προκειμένου να προσδιοριστεί αν το προϊόν υπόκειται σε πρόσθετους περιορισμούς (ποσοτώσεις, επιπλέον δασμούς)
- Οι ετικέτες επί των βασικών καταναλωτικών αγαθών είναι, υποχρεωτικά, στην τουρκική γλώσσα, ενώ αναγράφουν την επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας της εισαγωγικής εταιρείας.
- Ειδικά για τα τρόφιμα, οι ετικέτες αναγράφουν επίσης τα συστατικά, τις επωνυμίες παραγωγού και εισαγωγέα και την ημερομηνία λήξης.

Εμπορικοί και βιομηχανικοί φορείς πιστοποίησης και πρότυπα

Εθνικός Οργανισμός Τυποποίησης: Turkish Standards Institution (<https://en.tse.org.tr/>)

Μέλος του ISO (Δ. Οργανισμός Τυποποίησης), Μέλος του IEC (Δ. Ηλεκτροτεχνική Επιτροπή)

Η χρήση προτύπων (standards) στην Τουρκία είναι υποχρεωτική

Ταξινόμηση Προτύπων

Το TSE είναι η εθνική σήμανση πιστοποίησης.

Το CE είναι η ευρωπαϊκή σήμανση πιστοποίησης.

Η πιστοποίηση ISO χρησιμοποιείται ευρύτατα και αποτελεί εχέγγυο της ποιότητας και της ασφάλειας των προϊόντων και υπηρεσιών.

6. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΤΑΣΕΙΣ

Γενικά στοιχεία:

1. Το 92,3% του πληθυσμού ζει σε αστικά κέντρα.
2. Έντονες διαφοροποιήσεις ανάλογα με τα ακόλουθα στοιχεία: εισόδημα, μορφωτικό επίπεδο, ανατολικές-δυτικές περιοχές, παράλια-ηπειρωτική χώρα, τουριστικές-μη τουριστικές περιοχές.
3. σύμφωνα με έρευνα της Ένωσης Τουρκικών Επιχειρήσεων (TÜRKONFED), σε 27 επαρχίες τα εισοδήματα είναι χαμηλά, 40 επαρχίες έχουν μετρίου μεγέθους εισοδήματα ενώ 10 επαρχίες (Κων/πολη, Άγκυρα, Προύσα, Εσκίσεχίρ, Μπιλετζίκ, Νικομήδεια, Σακάρυα, Μπολού, Ντουζτζέ και Γιάλοβα) έχουν υψηλά εισοδήματα και κατέχουν σχεδόν το 30% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας- 376 δις. δολ..

Οι τάσεις της αγοράς και της οργάνωσης των δικτύων διανομής ακολουθούν τις καταναλωτικές τάσεις που αναπτύσσονται λόγω της έντονης αστικοποίησης. Συγκεκριμένα, παρατηρείται έντονη τάση συνένωσης των τοπικών αλυσίδων, καθώς και ισχυροποίηση των μεγάλων αλυσίδων, τόσο πολυεθνικών όσο και εγχώριων. Οι αλυσίδες αυτές διαθέτουν κυρίως τρόφιμα, είδη σπιτιού και ρούχα. Δεν έχουν εκλείψει, ωστόσο, και τα «καταστήματα της γειτονιάς», τα οποία πλέον περιορίζονται στο λιανεμπόριο τροφίμων (παντοπωλεία) και διαθέτουν σε μεγάλο βαθμό τοπικά-παραδοσιακά προϊόντα. Ειδικότερα, στον τομέα των τροφίμων, η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η συνακόλουθη τάση αναζήτησης προϊόντων υψηλής ποιότητας και θρεπτικής αξίας, έχει οδηγήσει στη δημιουργία delicatessen καταστημάτων και boutique pastry shops, όπου μπορεί κανείς να βρει μικρότερες μεν ποσότητες πιο εξεζητημένων ωστόσο και υψηλότερης ποιότητας (και τιμής) προϊόντων.

Οι σημαντικότερες τουρκικές αλυσίδες λιανικής είναι οι ακόλουθες ανά κατηγορία:

Τρόφιμα-Είδη σπιτιού:	Migros, Real, Çağdaş , Makro Market, Metro Market, Carrefour
Ενδύματα:	Koton, Ipekyol, LC Waikiki, Batik, Sarar, Beymen, Vakko
Υποδήματα:	DTG, Inuovo, BETA, Elisse, Cabani, Derimod, Kemal Tanca, Bambi
Καλλυντικά:	Sevil Kozmetik, Tekin Acar, Altug Parfumeri, Gratis
Οικιακές Συσκευές:	Arcelik, Vestel

Οι αντίστοιχες, πιο συχνά απαντώμενες στην Τουρκία πολυεθνικές είναι οι ακόλουθες:

Τρόφιμα-Είδη σπιτιού:	Macro, Metro, Carrefour, DIA,
Ενδύματα/Υποδήματα:	Mango, Zara, Benetton, Nine West
Οικιακές Συσκευές:	Philips, Samsung, Rowenta
Καλλυντικά:	Sephora, MAC, Yves Rocher, L'occitane, Body Shop, Clinique

Χαρακτηριστική είναι και η μεγάλη αύξηση των εμπορικών κέντρων (shopping malls / alışveriş merkezi), τα οποία έχουν ξεπεράσει τα 350 (χαρακτηριστικό είναι ότι το 2006 ήταν μόλις 129 σε όλη τη χώρα, ενώ μόνο στην Κωνσταντινούπολη τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχουν δημιουργηθεί 45 επιπλέον εμπορικά κέντρα). Στα αστικά κέντρα της χώρας, τα εμπορικά κέντρα αποτελούν και χώρους ολόημερης ψυχαγωγίας και ολοκληρωμένης εξόδου, όπου μπορεί κανείς, εκτός από αγορές, να περάσει την ημέρα του σε κινηματογράφους εντός του ευρύτερου χώρου, εστιατόρια, πάρκα για παιδιά κ.λπ..

Ενδιαφέρον έχει το πώς η επικράτηση των μεγάλων αλυσίδων καταστημάτων συνυπάρχει με τις ανοιχτές αγορές (παζάρια, Çarşı), τα οποία απευθύνονται κυρίως σε μεσαία και χαμηλά εισοδηματικά στρώματα και όπου μπορεί κανείς να βρει από είδη διατροφής, μέχρι κοσμήματα, χαλιά και είδη διακόσμησης.

Σημαντικό, επίσης, είναι να σημειωθεί πως η ανερχόμενη αστική τάξη της Τουρκίας προσανατολίζεται όλο και περισσότερο σε επώνυμα ακριβά προϊόντα, τα οποία, ανεξαρτήτως του αν είναι value for money, έχουν συνδεθεί με ένα συγκεκριμένο κοινωνικό status, το οποίο τους ενδιαφέρει πλέον να επιδεικνύουν.

Κατανάλωση

- Μέση ετήσια καταναλωτική δαπάνη ανά νοικοκυριό: 29.580 TL (έρευνα TUIK 2019)
- Τα καταναλωτικά πρότυπα σταδιακά δυτικοποιούνται
- Οι καταναλωτές εμφανίζονται αρκετά προσεκτικοί στη σχέση τιμής/αξίας→ αύξηση discount stores, αύξηση προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας
- Στα προϊόντα υψηλής κατανάλωσης: προτιμούνται οι οικογενειακές συσκευασίες
- Προτιμώνται τα επώνυμα προϊόντα, ιδίως από τα μεσαία-ανώτερα εισοδήματα

Προσέγγιση

Εάν η ξένη εταιρεία δεν διαθέτει τα προϊόντα της με τη βοήθεια θυγατρικής της στην Τουρκία, μπορεί να τα διαθέσει μέσω κάποιου εισαγωγέα-διανομέα ή αντιπροσώπου. Τα περισσότερα δίκτυα διανομής στην Τουρκία έχουν ως βάση τους την ευρύτερη περιοχή της Κωνσταντινούπολης, ενώ εξαπλώνονται σε όλη την Τουρκία, συχνά και σε γειτονικές χώρες. Σε συγκεκριμένες περιοχές πιθανόν να διαθέτουν δίκτυα τοπικών αντιπροσώπων. Σε περίπτωση που η εταιρεία συνεργάζεται με κάποιον Τούρκο αντιπρόσωπο, θα πρέπει να υπάρχει τακτική προσωπική επαφή, (στοιχείο που είναι απαραίτητο στην αγορά της Τουρκίας) συχνά μέσω επισκέψεων. Ένας τρόπος προώθησης και γνωριμίας με την τοπική αγορά και τον ανταγωνισμό είναι η συμμετοχή ή και η επίσκεψη σε κάποια διεθνή έκθεση, ή άλλες διοργανώσεις. Πριν τη συνεργασία με κάποια τουρκική εταιρεία, ιδίως σε περιπτώσεις που η «γνωριμία» γίνεται μέσω διαδικτύου, θα πρέπει να προηγηθεί σχετική έρευνα για την αξιοπιστία της εταιρείας αυτής.

Εισαγωγή μεταχειρισμένων προϊόντων

Για την εισαγωγή μεταχειρισμένων αγαθών απαιτείται άδεια εισαγωγής από την αρμόδια Δ/ση εισαγωγών του τ/ Υπουργείου Οικονομίας. Η απόφαση για το ποια μεταχειρισμένα αγαθά μπορούν να εισαχθούν ή όχι στην Τουρκία υπόκειται αποκλειστικά στην κρίση της ανωτέρω Δ/σης, η οποία συνήθως δεν χορηγεί άδειες εισαγωγής για μεταχειρισμένα προϊόντα στα οποία η Τουρκία έχει αξιολογη παραγωγή. Για μεταχειρισμένα αυτοκίνητα η εισαγωγή επιτρέπεται μόνο για εκείνα που μπορούν να χαρακτηριστούν αντίκες (άνω των 35 ετών) και σε καλή κατάσταση.

Γ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ - ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ

1. ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ

Φόρος εισοδήματος

Όλα τα φυσικά πρόσωπα που διαμένουν και τα νομικά πρόσωπα που εδράζονται στην Τουρκία φορολογούνται. Τα εισοδήματα προσώπων τα οποία δεν διαμένουν στην Τουρκία και τα οποία έχουν αποκτηθεί στην Τουρκία μέσω εργασίας, ιδιοκτησίας ακίνητης περιουσίας, εμπορικών συναλλαγών ή άλλων δραστηριοτήτων επίσης φορολογούνται.

Φορολογία εταιρειών

Βασικός φορολογικός συντελεστής εταιρειών: 25% (2022 μείωση σε 23%)

Παρακρατούμενος φόρος μερισμάτων: 15%

Παράδειγμα:

	Τ.λίρες
Εταιρικά έσοδα	100
Φόρος εταιρικού εισοδήματος	-25
Καθαρό εισόδημα μετά την αφαίρεση φόρου εισοδήματος	75
Παρακρατούμενος φόρος μερισμάτων	-15
Συνολική φορολογική επιβάρυνση	40
Καθαρό κέρδος μετά τη φορολόγηση	60

Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος φυσικών προσώπων από μισθωτές εργασίες:

Εισόδημα (Τ.λίρες)	Συντελεστής (%)
Έως 22.000	15
22.000 – 49.000	20
49.000-180.000	27
180.000-600.000	35
600.000 κ άνω	40

Συντελεστές ΦΠΑ

Είδος	Συντελεστής
Κύριος συντελεστής για προϊόντα και υπηρεσίες Προϊόντα πολυτελείας και ορισμένες υπηρεσίες ψυχαγωγίας (bar κ.ά) Αυτοκίνητα	18%
Τρόφιμα, βιβλία, υπηρεσίες εκπαίδευσης, τουριστικές υπηρεσίες Κωστοϋφαντουργικά και δερμάτινα προϊόντα Ιατρικά προϊόντα και συσκευές	8%
Αγροτικά προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη, εφημερίδες, κατοικίες καθαρού εμβαδού έως 150 τ.μ.	1%

Στις ανωτέρω βασικές κατηγορίες ειδών υπάρχουν και εξαιρέσεις, στις οποίες επιβάλλεται άλλος συντελεστής από τον γενικό της κατηγορίας.

Φόρος ειδικής κατανάλωσης

Επιβάλλεται σε:

- Προϊόντα πετρελαίου, φυσικό αέριο, λιπαντικά έλαια, διαλύτες και παράγωγά τους
- Οχήματα, μοτοσυκλέτες, αεροπλάνα, ελικόπτερα, γιώτ
- Καπνό και αλκοολούχα
- Πολυτελή αγαθά
- Ορισμένες υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών

Φόρος τραπεζικών και ασφαλιστικών εργασιών

Τραπεζικές συναλλαγές καθώς και συναλλαγές με ασφαλιστικές εταιρείες φορολογούνται με συντελεστή 5% επί του ποσού που εισπράττει η τράπεζα ή η ασφαλιστική εταιρεία, ενώ σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις ο συντελεστής είναι 1%. Αγοραπωλησίες συναλλάγματος δεν υπόκεινται σε φόρο.

Κοινωνική ασφάλιση

Ο τουρκικός Οργανισμός Κοινωνικής Ασφάλισης (Sosyal Güvenlik Kurumu) είναι ενιαίος, έχοντας ενσωματώσει τα παλαιότερα ασφαλιστικά ταμεία: των εργαζομένων υπαλλήλων (Sosyal Sigortalar Kurumu), των εμπόρων και ασκούντων ελεύθερα επαγγέλματα (BAĞ-KUR) και των δημόσιων υπαλλήλων (Emekli Sandığı).

Συνεισφορά εργοδότη: 22,5%

Συνεισφορά εργαζόμενου: 15%

Κτήση Ακινήτων

Ως προς τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα:

- Μπορούν να αποκτήσουν ακίνητη περιουσία σε ζώνες δόμησης που έχουν καθοριστεί για γραφεία ή κατοικίες.
- Η συνολική επιφάνεια επί της οποίας ένα φυσικό πρόσωπο ξένης χώρας μπορεί να αποκτήσει ακίνητο δεν επιτρέπεται να ξεπεράσει τα 30 στρέμματα.
- Στην περίπτωση της κτήσης ακινήτων ή περιορισμένων δικαιωμάτων επί ακινήτων σε αστικές ή αγροτικές περιοχές της επαρχίας, η αγοραζόμενη έκταση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 10% της συνολικής επιφάνειας της ζώνης και δεν θα πρέπει να κατέχει περισσότερα από 30 εκτάρια σε όλη την τουρκική επικράτεια. Το ποσοστό αυτό μπορεί να μειωθεί περαιτέρω από το Υπουργικό Συμβούλιο, σε περιπτώσεις που κρίνεται ότι συντρέχουν λόγοι που αφορούν τις υποδομές, την οικονομία, την ενέργεια, το περιβάλλον, τον πολιτισμό, τη γεωργία ή την ασφάλεια της περιοχής.

Οι αιτήσεις οι οποίες υποβάλλονται στα κατά τόπους κτηματολόγια θα πρέπει να λάβουν την έγκριση της τοπικής στρατιωτικής διοίκησης, η οποία θα κρίνει εάν η υπό εξέταση έκταση βρίσκεται σε ζώνη στρατιωτικά απαγορευμένη, σε στρατιωτική ζώνη ασφαλείας ή σε «στρατηγική» ζώνη.

Επιπλέον περιορισμοί τίθενται σε ορισμένες ειδικότερες περιπτώσεις. Για παράδειγμα, για την απόκτηση αγροτικής γης θα πρέπει να δοθεί έγκριση του αρμόδιου για θέματα γεωργίας Υπουργείου, για την απόκτηση γης σε περιοχές ιστορικού-πολιτιστικού ενδιαφέροντος ή περιοχές φυσικού κάλλους θα πρέπει να δοθεί έγκριση του αρμόδιου για θέματα πολιτισμού Υπουργείου ή του αρμόδιου για το περιβάλλον Υπουργείου.

Εάν κάποιος αλλοδαπός αποκτήσει μια έκταση η οποία δεν είναι αξιοποιημένη (αγρόκτημα, αμπελώνας κ.λπ.), θα πρέπει εντός διετίας να παρουσιάσει προς έγκριση ένα αναπτυξιακό σχέδιο.

Οι Έλληνες (ως φυσικά πρόσωπα - εκτός των μουσουλμάνων της Θράκης) δεν μπορούν να αποκτήσουν ακίνητη ιδιοκτησία σε 28 παραλιακές επαρχίες -συμπεριλαμβανομένης της Κων/πολης και στην επαρχία Αδριανούπολης. Επίσης, εάν κάποιος Έλληνας κληρονομήσει ακίνητο στις ανωτέρω περιοχές, θα πρέπει ή να το μεταβιβάσει ή να το ρευστοποιήσει εντός μηνός.

Ως προς τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα:

- Οι εμπορικές εταιρείες μπορούν να αποκτήσουν ακίνητη περιουσία με περιορισμένα εμπράγματα δικαιώματα επ' αυτής, με τις επιφυλάξεις ειδικών νόμων.

- Νομικά πρόσωπα, πλην των εμπορικών εταιρειών, δεν μπορούν να αποκτήσουν ακίνητη περιουσία.

Οι εμπορικές εταιρείες τις οποίες έχουν ιδρύσει ή στις οποίες συμμετέχουν αλλοδαποί επενδυτές στην Τουρκία:

- Εάν έχουν ιδρυθεί υπό το τουρκικό νομικό σύστημα, μπορούν να αποκτήσουν και να χρησιμοποιούν ακίνητο, καθώς και περιορισμένα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτου στην Τουρκία, εφόσον η εν λόγω κτήση των ακινήτων συνάδει με τις επιδιώξεις της εταιρείας, όπως αυτές περιγράφονται στο καταστατικό της.
- Αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα δεν μπορούν να αποκτήσουν ακίνητη περιουσία εντός στρατιωτικά απαγορευμένων ζωνών και περιοχών ασφαλείας. Επιπλέον, το δικαίωμα κτήσης περιορίζεται περαιτέρω από το γεγονός ότι το Υπουργικό Συμβούλιο της χώρας μπορεί να καθορίζει περιοχές στις οποίες δεν μπορούν να αποκτηθούν δικαιώματα επί ακινήτων από ξένα φυσικά πρόσωπα ή εμπορικές εταιρείες, για λόγους δημόσιου οφέλους, εάν κριθεί ότι έχουν ιδιαίτερη σημασία για σκοπούς ενέργειας, αρδευτικούς, γεωγραφικούς, θρησκευτικούς, πολιτιστικούς, περιβαλλοντικούς.
- Αντίθετα, εταιρείες που έχουν ιδρυθεί υπό το τουρκικό νομικό σύστημα και διαθέτουν τουρκική νομική προσωπικότητα, έχουν ευρύτερα δικαιώματα κτήσης ακόμα και σε ζώνες στρατιωτικής απαγόρευσης, περιοχές ασφαλείας και στρατιωτικές περιοχές, με ορισμένες επιφυλάξεις του σχετικού νόμου για λόγους ασφαλείας και πάντοτε μετά από εξουσιοδότηση των στρατιωτικών αρχών.

Όσον αφορά, επομένως, το ενδιαφέρον κτήσης ακινήτου από Έλληνες, προκύπτει ως πλέον συμφέρουσα λύση η δημιουργία νέων εμπορικών εταιρειών στην Τουρκία με τουρκική νομική προσωπικότητα.

Σχετικός ιστότοπος τ/ΥΠΕΞ: <http://www.mfa.gov.tr/guidance-for-foreigners.en.mfa>

Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας

Από 1ης Ιανουαρίου 2005, έχει τεθεί σε εφαρμογή η Συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολογίας του εισοδήματος μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας (Νόμος 3228/2004, Φ.Ε.Κ. 32 Α' /9.2.2004). Στο πλαίσιο της εφαρμογής της Συμφωνίας στην Ελλάδα, οι δύο φορολογικές διοικήσεις συμφώνησαν η Ελληνική πλευρά να δέχεται το πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας που εκδίδουν οι τουρκικές αρχές, καθώς και την αίτηση για την εφαρμογή της Συμφωνίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας μεταξύ Ελλάδας & Τουρκίας η οποία θα είναι συμπληρωμένη, υπογεγραμμένη και σφραγισμένη μόνο από την Τουρκική επιχείρηση ή φυσικό πρόσωπο που ζητά την εφαρμογή της Συμφωνίας (ως συνημμένο υπόδειγμα).

Τα σημαντικότερα σημεία της Συμφωνίας, είναι τα εξής:

- κριτήριο φορολόγησης των ναυτιλιακών κερδών από τις διεθνείς μεταφορές θα είναι η σημαία του πλοίου. Ετσι τα ελληνικά πλοία δεν θα καταβάλουν φόρο 6,5% στο ναύλο από Τουρκία.
- φορολόγηση των μερισμάτων στην Τουρκία, πέραν της φορολόγησης των κερδών που ισχύει και στην Ελλάδα, με συντελεστή 15%
- εφαρμογή του φόρου υποκαταστημάτων (Branch Tax) με συντελεστή 15% όσο και στη φορολογία μερισμάτων. Ετσι οι ελληνικές επιχειρήσεις που ανοίγουν υποκαταστήματα και όχι εταιρείες στην Τουρκία, θα φορολογούνται με 15% στα διανεμόμενα κέρδη.
- φορολόγηση στη χώρα προέλευσης των οδικών μεταφορών για φορτηγά που περνούν τράνζιτ και παίρνουν φορτίο από Ελλάδα ή Τουρκία ανάλογα.

- φορολόγηση των τόκων με 12%.
- φορολόγηση των κερδών από ασφαλιστικές υπηρεσίες μέσω αντιστροφών.
- φορολόγηση του εισοδήματος που αποκτούν επιχειρήσεις που ασκούν εξωχώριες δραστηριότητες, όταν αυτές οι δραστηριότητες διαρκούν πάνω από 30 ημέρες.
- δεκάμηνη περίοδος απαλλαγής από φορολογία των κερδών των κατασκευαστικών εταιρειών για κατασκευαστικές εργασίες.

2. ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΔΑΣΜΟΙ

Από τις Τουρκικές Τελωνειακές Αρχές δημιουργήθηκε ένα νέο σύστημα έκδοσης των πιστοποιητικών κυκλοφορίας ATR και των πιστοποιητικών καταγωγής EUR.1 & EUR-MED Τουρκίας, με το οποίο τα εν λόγω πιστοποιητικά εκδίδονται και εγκρίνονται από τα τουρκικά τελωνεία με ηλεκτρονικό τρόπο. Ειδικότερα, από τις αρχές του 2019 δεν υπάρχει πλέον εντυπωμένη τελωνειακή σφραγίδα υγρού μελανιού στην σχετική θέση των πιστοποιητικών αλλά έχει αντικατασταθεί από νέα σφραγίδα, που είναι ηλεκτρονική.

Ο Νέος τύπος Πιστοποιητικού ATR1

[illegible]

Το πιστοποιητικό κυκλοφορίας Α.ΤΡ1. θεωρείται από τις τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής κατά την εξαγωγή των εμπορευμάτων τα οποία αφορά, δίνεται δε στον εξαγωγέα κατά τον εκτελωνισμό των εμπορευμάτων ή μόλις πραγματοποιηθεί ή εξασφαλιστεί η πραγματική εξαγωγή.

Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατό να εκδοθεί ένα πιστοποιητικό μετά την εξαγωγή (εκτελωνισμό) των προϊόντων στα οποία αφορά:

- Όταν δεν εκδόθηκε πιστοποιητικό κυκλοφορίας κατά το χρόνο της εξαγωγής (εκτελωνισμού) λόγω λαθών, ακουσίων παραλείψεων ή ειδικών περιστάσεων.
- Όταν εκδόθηκε πιστοποιητικό, αλλά απορρίφθηκε για τεχνικούς λόγους.

Μπορεί ωστόσο, να υποβληθεί και μετά την παραπάνω προθεσμία εφόσον εξαιτίας ειδικών περιστάσεων δε μπορεί να τηρηθεί η προθεσμία αυτή ή εφόσον τα εμπορεύματα έχουν προσκομισθεί στη χώρα εισαγωγής πριν τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας.

Το πιστοποιητικό κυκλοφορίας Α.Τ.Ρ. πρέπει να υποβάλλεται εντός τεσσάρων (4) μηνών από την ημερομηνία θεώρησης του από τις Τελωνειακές Αρχές της χώρας εξαγωγής, στις τελωνειακές αρχές της χώρας εισαγωγής.

Βάσει της Συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε–Τουρκίας, **όλα τα αγροτικά προϊόντα προέλευσης Ε.Ε δασμολογούνται στην Τουρκία**. Η δασμολόγηση είναι ιδιαίτερα υψηλή - σχεδόν αποτρεπτική για ορισμένα τρόφιμα και ποτά- δεδομένου ότι ανταγωνίζονται κυρίως ομοειδή εγχώρια προϊόντα (βλ. ενδεικτικό πίνακα δασμολογικών επιβαρύνσεων σε Κεφάλαιο ΣΤ).

3. ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ

Σύμφωνα με την τουρκική νομοθεσία (N.3218 και N.4562), φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τουρκικά ή αλλοδαπά, μπορούν να εγκατασταθούν σε οποιαδήποτε από τις 19 ζώνες ελεύθερου εμπορίου που υπάρχουν στην Τουρκία, κατόπιν άδειας από το τουρκικό Υπουργείο Οικονομίας. Η απόκτηση της σχετικής άδειας συνεπάγεται δικαίωμα χρήσης της γης, των εγκαταστάσεων και των κτιρίων της ζώνης έως και 49 έτη.

Εκτός από τις ζώνες Ελευθέρου Εμπορίου, στην Τουρκία υπάρχουν 56 τεχνολογικά πάρκα, για εταιρίες δραστηριοποιούμενες στον τομέα Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας καθώς και 255 βιομηχανικές ζώνες οι οποίες αναπτύσσονται σε 80 Νομούς.

Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Τα κίνητρα τα οποία δίνονται, αναλόγως του είδους, του ύψους, του κλάδου και της περιοχής επένδυσης, περιλαμβάνουν: μείωση συντελεστών εταιρικής φορολόγησης και φορολόγησης εισοδήματος, μείωση εργοδοτικών εισφορών για την κοινωνική ασφάλιση, παραχωρήσεις γης, εξαίρεση καταβολής ΦΠΑ, εξαίρεση τελωνειακών επιβαρύνσεων, επιστροφή ΦΠΑ.

Σε ότι αφορά τις στρατηγικές επενδύσεις, ως τέτοιες ορίζονται οι επενδύσεις οι οποίες πληρούν προϋποθέσεις όπως μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές, ενίσχυση της παραγωγής αγαθών υψηλής προστιθέμενης αξίας και υψηλής τεχνολογίας.

Επενδυτικά κίνητρα που μπορούν να δοθούν ανάλογα με την επένδυση				
	Γενικά	Επενδύσεις κατά νομούς *	Επενδύσεις κλίμακας	Στρατηγικές επενδύσεις
Δασμολογικές απαλλαγές	•	•	•	•
Απαλλαγή ΦΠΑ για μηχανές εξοπλισμό	•	•	•	•
Φορολογικές ελαφρύνσεις		•	•	•
Μείωση εργοδοτικών εισφορών για κοινωνική ασφάλιση		•	•	•
Παραχώρηση γης		•	•	•
Μείωση τόκων		•		•
Επιστροφή ΦΠΑ				•
Μείωση εισφορών εργαζόμενου για κοινωνική ασφάλιση		•		
Ελάφρυνση φόρου εισοδήματος		•		

Τα επενδυτικά κίνητρα, επομένως, μπορούν να ενταχθούν σε 4 σχήματα:

- Γενικό σχήμα επενδυτικών κινήτρων: Ανεξαρτήτως της περιοχής και του είδους της επένδυσης, αρκεί να καλύπτεται ένα ελάχιστο ύψος
- Σχήμα επενδυτικών κινήτρων κατά Νομούς: Οι νομοί της χώρας κατηγοριοποιούνται σε 6 κατηγορίες, (ανάλογα με το ποίες περιοχές ενισχύονται περισσότερο) στην 6^η εκ

των οποίων ανήκουν οι νομοί οι οποίοι ευνοούνται περισσότερο (νομοί ΝΑ Τουρκίας)

- Σχήμα κινήτρων για επενδύσεις κλίμακας: επωφελούνται των κινήτρων του σχήματος αυτού, επενδύσεις μεγάλου ύψους το οποίο καθορίζεται ανά κατηγορία προϊόντων (διύλιση πετρελαίου, χημικά, λιμάνια, αυτοκινητοβιομηχανία, οχήματα σιδηροδρόμων, δίκτυα αγωγών, ηλεκτρονικά, ιατρικός εξοπλισμός, φαρμακοβιομηχανία, αεροναυπηγική βιομηχανία, μηχανές-μηχανολογικός εξοπλισμός, μεταλλικές κατασκευές)
- Σχήμα κινήτρων για στρατηγικές επενδύσεις: επωφελούνται επενδύσεις στην παραγωγή ενδιάμεσων ή τελικών αγαθών των οποίων ποσοστό μεγαλύτερο του 50% προέρχεται από εισαγωγές, καθώς και επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας.

**Η Τουρκική επικράτεια χωρίζεται σε 6 (έξι) επενδυτικές ζώνες, με τη ζώνη 1 να αντιστοιχεί σε μητροπολιτικές περιοχές και τη ζώνη 6 σε ακριτικές περιοχές, μεταξύ των οποίων η Ίμβρος και η Τένεδος*

2. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τον παρόντα χρόνο, στην Τουρκία δραστηριοποιούνται 54 τράπεζες, εκ των οποίων 32 εμπορικές, 14 αναπτυξιακές-επενδυτικές, 6 συμμετοχικές (εργασίες κατά τα ισλαμικά ήθη και κανόνες) και 2 τράπεζες που ελέγχονται απευθείας από το τουρκικό Ταμείο Προστασίας των καταθέσεων (SDIF). Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, 21 τραπεζικά ιδρύματα ελέγχονται από ξένα κεφάλαια.

Λειτουργούν 9.839 τραπεζικά υποκαταστήματα (εκ των οποίων 3.670 οι κρατικές τράπεζες, 3.595 οι ιδιωτικές, 66 οι αναπτυξιακές/επενδυτικές).

Το συνολικό ενεργητικό του κλάδου ανήλθε σε 4,491 τρισ. ΤΛ (2019), σημειώνοντας ετήσια άνοδο 16,1%. Στον αντίποδα, ο δείκτης των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) ανήλθε σε 5,4%, σημαντικά αυξημένος σε σχέση με το παρελθόν έτος. Μεγάλη αύξηση σημειώθηκε και στο μέτωπο των χορηγήσεων (10,4%) με το λόγο χορηγήσεων/ενεργητικού να διαμορφώνεται σε 59,1%.

Στοιχεία των <https://www.tbb.org.tr/en>, <http://www.invest.gov.tr> και <https://www.bddk.org.tr>

3. ΥΠΟΔΟΜΕΣ-ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Την τελευταία 15ετία πραγματοποιήθηκαν στη χώρα σημαντικά έργα υποδομών σε όλους τους τομείς, ενώ είναι υπό κατασκευή σημαντικά νέα έργα.

Σύμφωνα με το τ/Εθνικό Πρόγραμμα ανάπτυξης των Υποδομών στις Μεταφορές για την περίοδο μέχρι το 2035, συντάχθηκε με γνώμονα τους παρακάτω στόχους:

1. Να συμβάλει ώστε η Τουρκία να καταστεί περιφερειακό κέντρο για υπηρεσίες μεταφορών και logistics και να συμπεριληφθεί η χώρα στο κατάλογο των 15 χωρών με τους κορυφαίους LPI (Logistics Performance Index) της World Bank.
2. Να ενισχυθούν οι εξαγωγές ώστε η χώρα να γίνει η δέκατη εθνική οικονομία παγκοσμίως (από 17η που είναι σήμερα) μέχρι το 2023.
3. Να βελτιώσει την εσωτερική συνοχή μεταξύ των περιφερειών της χώρας καθώς και την ασφάλεια με τη μείωση των ατυχημάτων.
4. Να συμβάλει καθοριστικά στη προστασία του περιβάλλοντος μέσω εξοικονόμησης ενέργειας, έμφασης στη χρήση του σιδηροδρόμου αλλά και βελτίωσης των δημόσιων μέσων μεταφοράς ώστε να αποθαρρύνεται η χρήση ιδιωτικών οχημάτων.

Ειδικότερα για τους επί μέρους κλάδους προβλέπονται:

Οδικές μεταφορές

Κατασκευή αυτοκινητοδρόμων ταχείας κυκλοφορίας μήκους 2.664 χλμ. εκ των οποίων 1.620 χλμ. θα ολοκληρωθούν μέχρι το 2023 και 1.044 χλμ. στο διάστημα 2023-2035.

Στα έργα που θα κατασκευασθούν μέχρι το 2023 (υπό κατασκευή ή ανάθεση) περιλαμβάνονται:

1. Northern Marmara Motorway, sections East and West
2. Gebze-Σμύρνη Motorway
3. Ankara-Kirikkale Motorway
4. Kinali-Tekirdag-Canakkale-Balikesir Motorway περιλαμβανομένης της γέφυρας στον Ελλήσποντο

Στα έργα που προγραμματίζονται για το διάστημα 2023-2035 περιλαμβάνονται:

1. Antalya-Alanya Motorway
2. Ankara-Sivrihisar-Salihli Motorway
3. Bursa-Eskisehir-Sivrihisar Motorway

Προγραμματιζόμενες επεκτάσεις του οδικού δικτύου, (μήκος σε χλμ.)

Οδικό Δίκτυο/Έτος	2016	2023	2029	2035
Αυτοκινητόδρομοι ταχ.κυκλ	2.542	4.162	4.921	5.206
Διτλής κυκλοφορίας	22.655	26.305	27.138	28.058
Σύνολο	25.197	30.467	32.059	33.264

Σιδηρόδρομοι

Στο δίκτυο προβλέπεται να προστεθούν, μέχρι το 2023, 2.460 χλμ. για τρέινα υπέρ-υψηλής ταχύτητας και 11.100 χλμ. υψηλής, μέχρι δε το 2035 να κατασκευασθούν άλλα 524 χλμ. υπέρ- υψηλής ταχύτητας και 2.700 χλμ υψηλής.

Στα σημαντικότερα έργα περιλαμβάνονται:

1. Προύσα-Balikesir-Soma-Πέργαμος (υψηλής ταχύτητας)
2. Άγκυρα-Κωνσταντινούπολη (υπέρ-υψηλής ταχύτητας)
3. Καισάρεια-Μαλάτεια (υψηλής ταχύτητας)

Προγραμματιζόμενες επεκτάσεις του σιδηροδρομικού δικτύου (μήκος σε χλμ)

Σιδηροδρ.Δίκτυο/Έτος	2016	2023	2029	2035
Υπέρ-υψηλής ταχύτητας	1.213	3.673	3.673	4.197
Υψηλής ταχύτητας	-	11.222	12.442	13.822
Συμβατικά	11.319	13.738	16.320	17.218
Σύνολο	12.532	28.533	32.435	35.237

Λιμενικές εγκαταστάσεις

Στα σημαντικότερα έργα επέκτασης λιμενικών εγκαταστάσεων περιλαμβάνονται (έμφαση δίδεται στην επέκταση των εγκαταστάσεων για διακίνηση χύδην φορτίων)

1. Kocaeli (για χύδην φορτία, δυνατότητας 8,5 εκατ. τόνων/ετησίως)
2. Αλεξανδρέττα (χύδην φορτία, δυνατότητας 55 εκατ. τόνων/ετησίως)
3. Ceyhan/Botas (υγρά φορτία, δυνατότητας 21 και 55 εκατ. τόνων/ετησίως)
4. Kocaeli (γενικά φορτία, δυνατότητας 32 εκατ. τόνων/ετησίως)
5. Μερσίνα (κοντέινερ, δυναμικότητας 3,4 εκατ. /ετησίως)

Δυνατότητα τουρκικών λιμένων & προβλέψεις διακίνησης φορτίων μέχρι το 2035

Τύπος Φορτίου (εκατ. τόνοι)	Δυνατότητα (εκατ.τόνοι)	2023		2029		2035	
		Διακίνηση	% *	Διακίνηση	%*	Διακίνηση	%*
Χύδην	236	150,5	64	180,9	77	213,3	90
Γενικό φορτίο	108	87	81	107,5	100	130,2	121
Υγρά φορτία	267	191,5	72	233	87	276	103
Σύνολο	611	429	70	521,4	85	619,5	101
Κοντέινερ(εκατ.)	22,25	11,61	52	14,3	64	17,1	77

*Διακίνηση φορτίων/ δυνατότητα λιμένος

Αεροπορικές μεταφορές

Υπό κατασκευή αεροδρόμια περιλαμβάνουν:

1. Νέο αεροδρόμιο Κωνσταντινούπολης (τερματικά 2,3,4)
2. Cukurova
3. Rize-Atvin
4. Karaman

Προγραμματιζόμενα:

1. Tokat
2. Antalya W
3. Nigde

Η μεταφορική δυνατότητα προβλέπεται να διαμορφωθεί σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Έτος	Μεταφορική δυνατότητα (εκατ.επιβάτες)	Κίνηση επιβατών (εκατ.)	% *
2018	253	174	69
2023	392	248	63
2029	422	299	71
2035	422	353	84

*Διακίνηση επιβατών/ δυνατότητα αερολιμένων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία

Σύμφωνα με τη μελέτη, το ύψος των επενδύσεων που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση του ανωτέρω προγράμματος ανέρχεται σε 126 δισ. Ευρώ (σε τιμές 2023) και κατανέμεται ως ακολούθως:

1. Σιδηροδρομικό δίκτυο 51,7%
2. Οδικό δίκτυο 20,4%
3. Αεροδρόμια 21,6%
4. Λιμενικές εγκαταστάσεις 6,3%

Η χρηματοδότηση των έργων και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε συμπράξεις με το Δημόσιο θα απαιτήσει, σύμφωνα με τους συντάκτες του προγράμματος, περαιτέρω ανάλυση της οικονομικής απόδοσης (για μικρό αριθμό εξ αυτών η οικονομική απόδοση υπολογίζεται ήδη επικερδής ώστε να διασφαλίζεται το ενδιαφέρον από τον ιδιωτικό τομέα, για το μεγαλύτερο αριθμό των έργων θα απαιτηθούν συμπληρωματικά στοιχεία σε βάθος χρόνου).

Μεγάλα έργα (Mega Projects):

- Γέφυρα Δαρδανελίων (1915 Canakkale Bridge) μήκους 4,6 χλμ. Η γέφυρα κατασκευάζεται από κοινοπραξία τουρκικών και νοτιοκορεατικών εταιρειών. Προβλέπεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2023. Το έργο περιλαμβάνει και τον 88 χλμ. αυτοκινητόδρομο Malkara-Canakkale.
- Το Τρίτο Αεροδρόμιο της Κωνσταντινουπόλεως (τέθηκε σε λειτουργία Απρίλιο 2019). Το έργο είναι το μεγαλύτερο στη χώρα (το αεροδρόμιο Ατατούρκ διέκοψε τη λειτουργία του). Στην πλήρη λειτουργία του το αεροδρόμιο θα μπορεί να εξυπηρετεί 150 εκατ. επιβάτες και θα είναι ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο.
- Η Τρίτη Γέφυρα του Βοσπόρου. Η γέφυρα είναι τμήμα του Αυτοκινητόδρομου του Βορείου Μαρμαρά, είναι μία από τις πλατύτερες κρεμαστές γέφυρες παγκοσμίως και ήδη παραδόθηκε στη κυκλοφορία. Ο αυτοκινητόδρομος κατασκευάστηκε με το σύστημα BOT (Build, Own, Transfer) και ήταν προϋπολογισμού 4,5 δισ. ΤΛ. Το έργο ολοκληρώθηκε.
- Ο Αυτοκινητόδρομος Κωνσταντινουπόλεως-Σμύρνης και η κρεμαστή γέφυρα του κόλπου Ismit στη θάλασσα του Μαρμαρά. Ο αυτοκινητόδρομος αποτελεί έργο προϋπολογισμού 6,3 δισ. \$ Η.Π.Α.. Η γέφυρα παραδόθηκε στην κυκλοφορία.
- Η Προαστιακή σιδηροδρομική γραμμή που θα συνδέει την ασιατική με την ευρωπαϊκή πλευρά της Κωνσταντινούπολης, προϋπολογισμού 1 δισ. \$.
- Η Σιδηροδρομική γραμμή Baku-Tbilisi-Kars. Το έργο συνδέει Αζερμπαϊτζάν-Γεωργία και Τουρκία, μετά από πολλές αναβολές, ετέθη σταδιακά σε λειτουργία από το 2017. Η σιδηροδρομική αυτή σύνδεση αποτελεί μέρος φιλόδοξου σχεδίου συντόμευσης των μεταφορών από Άπω Ανατολή σε Τουρκία και Ευρώπη. Το έργο ολοκληρώθηκε.
- Onit Tunnel. Το έργο συνδέει το Erzerum με το Rize στην Ανατολική Ανατολία και δίνει τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης στον Εύξεινο Πόντο. Η σήραγγα διαπερνά το όρος Onit και έχει μήκος 14,7 χλμ.. Το έργο ολοκληρώθηκε.
- Canal Istanbul. Κατασκευή διώρυγας, μήκους 45 χλμ., παράλληλης προς τα Στενά του Βοσπόρου. Πρόκειται για έργο προϋπολογισμού \$20 δισεκ. δολαρίων ΗΠΑ περίπου. Η έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών αναμένεται εντός του Ιουνίου 2021.

Κατασκευή πυρηνικών σταθμών

Η κατασκευή του πρώτου σταθμού, δυναμικότητας 4.800 megawatt, από τη ρωσική κρατική εταιρεία Rosatom ξεκίνησε το 2015 στη περιοχή της Μερσίνας (η σχετική συμφωνία Ρωσίας - Τουρκίας υπεγράφη το Μάιο 2010). Μέχρι το 2023 αναμένεται να

ολοκληρωθεί η πρώτη μονάδα ισχύος 1.200 megawatt με διάρκεια λειτουργίας 60 χρόνια. Ο προγραμματισμός του δεύτερου, δυναμικότητας 4.500 MW στην περιοχή της Σινώπης (είχε ανατεθεί σε κοινοπραξία στην οποία συμμετείχε η ιαπωνική Mitsubishi Heavy Industries και η γαλλική Areva) αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα χρηματοδότησης και η κατασκευή του έχει ανασταλεί. Η Τ/Κυβέρνηση, έχει ανακοινώσει την κατασκευή και τρίτου πυρηνικού σταθμού στην περιοχή της Θράκης.

4. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Οι ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές που λειτουργούν στην Τουρκία, με σκοπό τη διασφάλιση της υγιούς λειτουργίας της αγοράς είναι οι ακόλουθες: Επιτροπή Ανταγωνισμού, Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Ρυθμιστική Αρχή Εποπτείας Τραπεζών, Ρυθμιστική Αρχή Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, Εποπτική Αρχή Προϊόντων Καπνού και Αλκοολούχων και Αρχή Ιδιωτικοποιήσεων.

i. Επιτροπή Ανταγωνισμού

Η Επιτροπή έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- α) Διενέργεια (αυτεπαγγέλτως ή μετά από καταγγελία) έρευνας για παραβιάσεις κανόνων Κώδικα Ανταγωνισμού
- β) Λήψη αναγκαίων διοικητικών μέτρων και προστίμων
- γ) Την αξιολόγηση των αιτήσεων για τη χορήγηση απαλλαγής σε συμφωνίες για τις οποίες υπάρχει υπόνοια ότι αντιτίθενται στους κανόνες ανταγωνισμού
- δ) Εποπτεία αγοράς
- ε) Αξιολόγηση συγχωνεύσεων και εξαγορών βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων (Ιστότοπος: www.rekabet.gov.tr)

ii. Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας

Οι κύριες αρμοδιότητες της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας είναι οι εξής:

- α) Εποπτεία και έλεγχος αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, πετρελαίου και υγραερίου
- β) Διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά ενέργειας (Ιστότοπος: www.epdk.gov.tr)

iii. Ρυθμιστική Αρχή Τραπεζών

Οι σημαντικότερες αρμοδιότητες της Ρυθμιστικής Αρχής Τραπεζών είναι οι εξής:

- α) Διασφάλιση εφαρμογής κανόνων υγιούς ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα
- β) Προστασία δικαιωμάτων των καταθετών
- γ) Διατήρηση σταθερότητας τραπεζικού τομέα (Ιστότοπος: www.bddk.org.tr)

iv. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Τουρκίας (CMB) είναι η ρυθμιστική και εποπτική αρχή που είναι υπεύθυνη των αγορών κινητών αξιών στη χώρα. Βάσει ειδικού νόμου, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 1981, η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα να καταρτίσει και να εφαρμόσει λεπτομερείς κανόνες για την οργάνωση των αγορών και την ανάπτυξη μέσων της αγοράς κεφαλαίου και των οργανισμών, πράγμα το οποίο πράττει τα τελευταία 19 χρόνια στην Τουρκία. Με βάση τους κύριους στόχους της δίκαιης και εύρυθμης λειτουργίας των αγορών και την προστασία των δικαιωμάτων των επενδυτών, η CMB έχει ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων.

Ανάλογα με τα στάδια ανάπτυξης των αγορών και την κατάσταση της οικονομίας της χώρας, ο κατάλογος των προτεραιοτήτων αλλάζει από καιρό σε καιρό. Ωστόσο, ο κύριος στόχος παραμένει ο ίδιος: να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να προωθήσει την ανάπτυξη των αγορών κεφαλαίου, και ως εκ τούτου να συμβάλει στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων της χώρας, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των επενδυτών. Η αποστολή της είναι να συντάξει καινοτόμες ρυθμίσεις και να αναλάβει την εποπτεία με στόχο τη διασφάλιση της αμεροληψίας, της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας στις αγορές κεφαλαίων της Τουρκίας, καθώς και τη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς τους.

(Ιστότοπος: www.cmb.gov.tr)

v. Ρυθμιστική Αρχή Τεχνολογίας και Πληροφορίας

Η εν λόγω Αρχή αναλαμβάνει τη ρύθμιση, την αδειοδότηση, τη συμφιλίωση και την εποπτεία των δραστηριοτήτων στην αγορά των τηλεπικοινωνιών. Οι κύριες αρμοδιότητές της είναι:

α) Προετοιμασία νομοσχεδίων κλάδου των τηλεπικοινωνιών προς υποβολή στο Υπουργείο Μεταφορών

β) Παρακολούθηση των τελευταίων εξελίξεων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα

γ) Έλεγχος και αξιολόγηση των τηλεπικοινωνιακών εφαρμογών

δ) Γνωμοδότηση επί των συμβάσεων παραχώρησης που θα υπογραφούν για τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών

ε) Καθορισμός κριτηρίων σχετικά με τους ναύλους των τιμών, τις διατάξεις της σύμβασης, και τα τεχνικά ζητήματα που πρέπει να εφαρμοστούν για τους χρήστες των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υποδομών, καθώς και άλλων φορέων για τη χρήση των διασυνδέσεων μεταξύ των τηλεπικοινωνιακών δικτύων

στ) Λήψη μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών

(Ιστότοπος: www.btk.gov.tr)

vi. Εποπτική Αρχή Προϊόντων Καπνού και Αλκοολούχων Ποτών

Οι κύριες αρμοδιότητες της αρχής αυτής είναι:

α) Χορήγηση αδειών για την εισαγωγή σπόρων καπνού και αδειών εμπορίου καπνών

β) Χορήγηση αδειών για τη δημιουργία μονάδων επεξεργασίας καπνού, τον έλεγχο της παραγωγής τους

γ) Χορήγηση αδειών παραγωγής και των πωλήσεων, καθώς και χορήγηση άδειας για τη δημιουργία εργοστασίων με στόχο την παραγωγή προϊόντων καπνού

δ) Ρύθμιση της αγοράς στον τομέα της αιθυλικής αλκοόλης, μεθανόλης, αποσταγμένων αλκοολούχων ποτών, που έχουν υποστεί ζύμωση

ε) Προετοιμασία νομοσχεδίων (εθνική πολιτική για τα προϊόντα καπνού και τα αλκοολούχα)

στ) Διασφάλιση της συμμόρφωσης με την κοινοτική νομοθεσία.

(Ιστότοπος: www.tapdk.gov.tr)

vii. Αρχή Ιδιωτικοποιήσεων

Οι σημαντικότερες αρμοδιότητες της εν λόγω αρχής είναι:

α) Λήψη απόφασης περί του ποιες επιχειρήσεις πληρούν τα κριτήρια ιδιωτικοποίησης

β) Καθορισμός χρονοδιαγράμματος για την ολοκλήρωση των διαδικασιών

δ) Προετοιμασία της διαδικασίας (για επιχειρήσεις που έχουν κριθεί κατάλληλες)

ε) Λήψη απόφασης σχετικά με την πιθανή εκκαθάριση εταιρειών στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης. (Ιστότοπος: www.oib.gov.tr)

5. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Σχετικά με τις προκηρύξεις δημόσιων διαγωνισμών για έργα τα οποία χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, εκτός από το ότι αναρτώνται υποχρεωτικά στο TED, την ηλεκτρονική έκδοση του «Συμπληρώματος στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (<http://ted.europa.eu>), μπορούν να αναζητηθούν και στην ιστοσελίδα της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Τουρκία: <http://www.avrupa.info.tr/en/check-out-tender-opportunities-853>.

Επίσης, προκηρύξεις μπορούν να αναζητηθούν και στην ειδική ενότητα στην ιστοσελίδα της αρμόδιας τουρκικής Υπηρεσίας Central Finance and Contracts Unit (CFCU): <http://www.cfcu.gov.tr/tenders>

Προκηρύξεις για έργα στην Τουρκία, χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης μπορούν να αναζητηθούν : <https://www.ebrd.com/turkey.html>

Πληροφορίες για διαγωνισμούς δημόσιων προμηθειών στην Τουρκία δημοσιεύονται στην ακόλουθη ιστοσελίδα: www.ihale.gov.tr (μόνο στην τουρκική)

E. ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. ΓΕΩΡΓΙΑ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Η γεωργία αποτελεί παραδοσιακά ιδιαίτερα σημαντικό τομέα της οικονομικής δραστηριότητας στη Τουρκία. Αντιπροσωπεύει 6,6% του ΑΕΠ και απασχολεί 18 % περίπου των εργαζομένων.

Η χώρα περιλαμβάνεται στις 10 χώρες με τη μεγαλύτερη γεωργική παραγωγή παγκοσμίως. Είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός σε φουντούκια και βερίκοκα, καθώς και σε σταφίδες και αποξηραμένα σύκα. Επίσης είναι σημαντικός παραγωγός σίτου, τεύτλων, βαμβακιού, τομάτας, φρέσκων λαχανικών, εσπεριδοειδών, γάλακτος, κρέατος πουλερικών.

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Οι κλάδοι στους οποίους η Τουρκία έχει τη μεγαλύτερη βιομηχανική ανάπτυξη είναι οι ακόλουθοι:

- **Ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές:**

Τουρκικές εταιρίες όπως η Arcelik, η Beko και Vestel είναι από τους μεγαλύτερους παραγωγούς των καταναλωτικών ηλεκτρονικών ειδών και οικιακών συσκευών στην Ευρώπη. Η Vestel είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός τηλεοράσεων στην Ευρώπη, αντιπροσωπεύοντας το ένα τέταρτο του συνόλου των τηλεοράσεων που κατασκευάζονται και πωλούνται στην ευρωπαϊκή αγορά (Ε.Ε, χώρες ΕΦΤΑ, Δυτ.Βαλκάνια).

- **Κλωστοϋφαντουργία και ένδυση:**

Η κλωστοϋφαντουργία και η παραγωγή ετοίμων ενδυμάτων αποτελούν τον τρίτο σημαντικότερο κλάδο της χώρας. Ο αριθμός των επιχειρήσεων του κλάδου υπερβαίνει τις 50 χιλ, απασχολώντας 1,67 εκ. εργαζομένους, με το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής να λαμβάνει χώρα στην περιφέρεια της Κωνσταντινούπολης. Ο κλάδος αποτελεί το δεύτερο σημαντικότερο, από άποψη εξαγωγών, κλάδο της τουρκικής οικονομίας, με το συνολικό ποσοστό να διαμορφώνεται σε 10,1% του συνόλου.

- **Αυτοκινητοβιομηχανία:**

Η αυτοκινητοβιομηχανία αποτελεί σημαντικό μέρος της τ/οικονομίας από τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα βρίσκονται κυρίως

στην περιοχή της Προύσας. Με σύμπλεγμα από κατασκευαστές αυτοκινήτων και προμηθευτές εξαρτημάτων, ο τ/κλάδος της αυτοκινητοβιομηχανίας έχει γίνει αναπόσπαστο μέρος του παγκόσμιου δικτύου παραγωγής. Αποτελεί τον πλέον εξωστρεφή κλάδο της τουρκικής οικονομίας, κατέχοντας τα πρωτεία –επί δώδεκα συνεχή έτη– στις τουρκικές εξαγωγές σε όρους αξίας εξαχθέντων, καλύπτοντας, το 2020, 15% περίπου του συνόλου των εξαγωγών. Η αξία των εξαχθέντων οχημάτων ανήλθε σε \$ 25,9 δισεκ. δολάρια. Σημαντικότερη αγορά για τις εξαγωγές είναι η Ευρ. Ένωση (απορροφά άνω του 80% του συνόλου).

Οι κυριότεροι κατασκευαστές είναι:

- επιβατηγών αυτοκινήτων, οι κοινοπραξίες της Renault
- Fiat Chrysler
- Toyota
- Hyundai.
- Pick up φορτηγών, Ford Fiat Chrysler
- Φορτηγών και λεωφορείων, Mercedes Benz.

Άξια αναφοράς αποτελεί η αύξηση κατά 63% της παραγωγικής ικανότητας του κλάδου μεταξύ των ετών 2006-2018 με αποτέλεσμα η Τουρκία να ανέρχεται πλέον στην 14η θέση διεθνώς σε ότι αφορά την παραγωγή επιβατηγών οχημάτων και στην 9η θέση σε ότι αφορά την παραγωγή ελαφρών φορτηγών. Την πρωτοκαθεδρία μεταξύ των εξαγωγικών προορισμών κατέχουν οι χώρες της ΕΕ, απορροφώντας 82% της ετήσιας παραγωγής. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 24% των συνολικών εισαγωγών επιβατηγών οχημάτων και σε περισσότερο από το ήμισυ (55%) σε ότι αφορά τις εισαγωγές ελαφρών φορτηγών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Στον κλάδο της βιομηχανίας σιδηροδρομικών οχημάτων η Τουρκία παρουσιάζει επίσης καλές επιδόσεις. Μερικές από τις παλαιότερες βιομηχανίες στον κλάδο αυτό είναι οι TÜLOMSAŞ (1894), TÜVASAŞ (1951) και EUROTREM (2006). Οι βιομηχανίες αυτές συγκαταλέγονται μεταξύ των σημαντικότερων παραγωγών συμβατικών τρένων (πετρελαιοκίνητα), υπερταχείων (ηλεκτροκίνητα), καθώς και βαγονιών, συμπεριλαμβανομένων των τελευταίας τεχνολογίας τρένων υψηλής ταχύτητας ONE και DMU.

• Ναυπηγική:

Η ναυπηγική βιομηχανία της Τουρκίας αναπτύχθηκε σημαντικά από τα μέσα της δεκαετίας του 90 και ήδη είναι η 5^η παγκοσμίως σε δυναμικότητα. Ο αριθμός των εργαζομένων στα ναυπηγεία ανέρχεται σε 22.000 και στις συμπληρωματικές βιομηχανίες υπολογίζεται σε πάνω από 50.000. Οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν:

1. Κατασκευή νέων πλοίων: Οι τύποι των σκαφών που κατασκευάζονται περιλαμβάνουν δεξαμενόπλοια μεταφοράς καυσίμων και χημικών, αλιευτικά σκάφη, μεταφοράς κοντέινερ, φορτίων χύμα, ρυμουλκά, σκάφη αναψυχής, ταχύπλοα, σκάφη ακτοφυλακής, πολεμικά πλοία κ.λπ. Τα τουρκικά ναυπηγεία είναι ο μεγαλύτερος κατασκευαστής στην Ευρώπη δεξαμενόπλοιων για χημικά προϊόντα μικρού τονάζ. Η χώρα είναι ο 3^{ος}, παγκοσμίως, κατασκευαστής σκαφών αναψυχής > 25 μέτρων.
2. Επισκευές.
3. Διαλυτήρια πλοίων: Υπάρχουν 21 διαλυτήρια πλοίων και η δυναμικότητά τους είναι η 5^η παγκοσμίως (1 εκατ. μετρ. τόνους/έτος).

Ο αριθμός των ναυπηγείων ανέρχεται σε 77 μονάδες από τις οποίες 3 κρατικές για κατασκευή πολεμικών σκαφών και 74 ιδιωτικές. Τα σημαντικότερα ναυπηγεία ευρίσκονται στη ασιατική ακτή της Προποντίδας, πλησίον της Κωνσταντινούπολης όπου και επικεντρώνεται, σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80%, η ναυπηγοεπισκευαστική

δραστηριότητα. Οι εξαγωγές του κλάδου ανήλθαν σε \$ 1,04 δισεκ. δολ. το παρελθόν έτος σημειώνοντας ετήσια αύξηση περί το 5,8% ενώ το ποσοστό επί των συνολικών τουρκικών εξαγωγών ανέρχεται σε 0,7%. Οι κρατικές ενισχύσεις του τομέα κατευθύνονται στις παραγγελίες πολεμικών πλοίων και πλοίων ακτοφυλακής, καθώς επίσης παρέχονται μέσω γενικότερων προγραμμάτων στήριξης των επιχειρήσεων (μειωμένος φόρος, επιδότηση εργατικού κόστους με απαλλαγή από ασφαλιστικές εισφορές από 2 - 7 χρόνια, απαλλαγή από ΦΠΑ, δάνεια με ευνοϊκούς όρους).

- **Αμυντική βιομηχανία:**

Οι πιο σημαντικές εταιρίες της τουρκικής βιομηχανίας είναι οι: MKEK, TAI, Aselsan, Roketsan, FNSS, Nurol Makina, Otokar και Havelsan. Σημαντικά προϊόντα της περιλαμβάνουν το άρμα μάχης Altay, την φρεγάτα TF-2000 κατηγορίας AAW, τη Milgem κλάσης κορβέτα, το TAI Anka UAV, Aselsan İzci UGV, T-155 Firtina αυτοκινούμενα howitzer, J-600T συστοιχία πυραύλων, T-129 ελικόπτερο επίθεσης, Otokar Cobra και Akrep, FNSS Pars 6x6 και 8x8 APC, Nurol Ejder 6x6 APC, TOROS πυροβολικό πυραυλικού συστήματος, Μπαϊράκτάρ Mini UAV.

- **Βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα**

Η Τουρκία καταλαμβάνει την 7η θέση παγκοσμίως μεταξύ των χωρών - παραγωγών σιδήρου και χάλυβα και την 1^η στην Ευρώπη. Το 2020, οι εξαγωγές χάλυβα και σιδήρου, ενός από τους πλέον εξωστρεφείς κλάδους της τουρκικής οικονομίας, σημείωσαν υποχώρηση -5,6% σε σχέση με το 2019, λόγω τις επιβολής μέτρων διασφάλισης της κοινοτικής αγοράς (safeguard measures) από πλευράς Ε.Ε. καθώς και των μέτρων περιορισμού των εισαγωγών χάλυβα που έχουν επιβληθεί από πλευράς Η.Π.Α.. Οι σημαντικότερες επιχειρήσεις του κλάδου είναι οι Habas, Çolakoglu Diler και ICDAS.

Ανταγωνιστικότητα του μεταποιητικού τομέα

Σύμφωνα με μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας η ανταγωνιστικότητα του μεταποιητικού τομέα της τουρκικής οικονομίας εμφανίζει σημαντική υστέρηση τα τελευταία χρόνια, η οποία σε συνδυασμό με τη μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων συνέβαλε ουσιαστικά στη μείωση των ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ της χώρας μετά το 2011.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, η ανταγωνιστικότητα αυξήθηκε κατά μέσο όρο:

1. 4,2% την περίοδο 2004-2007
2. 6,9% την περίοδο 2008-2011 και
3. Μειώθηκε κατά 2,6% την περίοδο 2011-2014.

Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται:

Την πρώτη περίοδο 2004-2007: στις δομικές αλλαγές που θεσπίστηκαν την περίοδο εκείνη στην Οικονομία, οι οποίες, σε συνδυασμό με το καθεστώς υποψήφιας χώρας στην ΕΕ που αποκτά η Τουρκία το 2001, συμβάλλουν ώστε να δημιουργηθεί ένα κύμα ιδιωτικών επενδύσεων και μεγάλη εισροή κεφαλαίων για άμεσες ξένες επενδύσεις. Οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξήθηκαν κατά μέσο όρο 17,5% την περίοδο 2004-2007, το ΑΕΠ κατά 7,3% και οι άμεσες ξένες επενδύσεις ανήλθαν στο 3,4% του ΑΕΠ το 2007 (22 δισ. \$).

Την δεύτερη περίοδο 2008-2011: στη μεγάλη αύξηση των εταιρικών επενδύσεων, στην επίδραση των υψηλών ΑΞΕ της προηγούμενης περιόδου (2004-2007), καθώς και στην τεχνογνωσία που μεταφέρθηκε μέσω αυτών. Μετά την επιβράδυνση που επήλθε λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης το 2008 (μεταβολή του ΑΕΠ κατά +0,7% το 2008 και -4,8% το 2009) η οικονομία ανέκαμψε ταχύτατα και αναπτύχθηκε με ρυθμούς 9,2% και 8,8% αντιστοίχως το 2010 και 2011. Τη διετία αυτή οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 33,6% το 2010 και 22,3% το 2011.

Η τρίτη περίοδος 2011-2014: σύμφωνα με τη μελέτη χαρακτηρίζεται από μειωμένους ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ, επιβράδυνση των ιδιωτικών επενδύσεων, μείωση των ΑΞΕ και επιδείνωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. Οι παράγοντες αυτοί συνοδεύονται από χαμηλούς ρυθμούς υιοθέτησης νέων τεχνολογιών και εφαρμογών καινοτομίας.

Οι παραπάνω, αρνητικοί για την εξέλιξη της παραγωγικότητας, παράγοντες μπορούν, βάσει της μελέτης, να θεραπευθούν εάν η Κυβέρνηση της χώρας προχωρήσει στη θέσπιση των διαρθρωτικών μέτρων, που έχουν κατά καιρούς εξαγγελθεί, τα οποία θα συμβάλλουν στην ομαλότερη λειτουργία των αγορών και τη βελτίωση του οικονομικού κλίματος έτσι ώστε, να ενισχυθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις, να προχωρήσει η ενσωμάτωση της Οικονομίας στο παγκόσμιο σύστημα και συνακόλουθα να αυξηθούν οι ροές ΑΞΕ.

3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός συνιστά έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της οικονομίας στην Τουρκία και σημαντική πηγή εσόδων. Η Τουρκία αποτελεί προορισμό, ο οποίος συνδυάζει πολλές μορφές τουρισμού: θερινό-χειμερινό, πολιτιστικό, θρησκευτικό, γαστρονομικό, ιατρικό, εναλλακτικό. Οι φυσικές δυνατότητές της σε συνδυασμό με εκτεταμένη διαφημιστική καμπάνια τα τελευταία χρόνια και τις χαμηλές τιμές υπηρεσιών που παρέχει, την έχουν φέρει στις πρώτες θέσεις παγκοσμίως τόσο σε επίπεδο αφίξεων, όσο και εσόδων.

Παρά τα θετικά χαρακτηριστικά που συγκεντρώνει η Τουρκία, ως τουριστικός προορισμός, το 2020 χαρακτηρίστηκε από σημαντική υποχώρηση της τουριστικής κίνησης και των τουριστικών εσόδων συνακόλουθα, ως αποτέλεσμα της αθρόας επέκτασης της πανδημίας COVID-19 στη χώρα.

Το 2020, οι τουριστικές αφίξεις (στοιχεία του τ/Στατιστικού Ινστιτούτου, ΤΥΪΚ), μειώθηκαν κατά 71,74% σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο έτος, περιοριζόμενες σε 12,73 εκ. επισκέπτες. Αντίστοιχη πτώση σημείωσαν και τα τουριστικά έσοδα, τα οποία περιορίστηκαν σε 12,1 δισεκ. δολ. ΗΠΑ (-65,1%).

Εισερχόμενος Τουρισμός

Τουριστικές αφίξεις - κυριότερες χώρες							
				% στο Σύνολο			% Μεταβολή
έτος	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2020/19
Σύνολο	39.488.401	45.058.256	12.734.213				-71,74
Ρωσία	4.500.408	5.179.133	2.128.758	9,9	10,0	16,71	-58,9
Γερμανία	3.678.664	4.194.645	1.118.932	8,1	8,1	8,78	-73,3
Βουλγαρία	2.295.882	2.625.366	1.242.961	5,0	5,1	9,76	-52,6
Ην. Βασίλειο	1.884.468	2.157.405	820.709	4,1	4,2	6,44	-61,9
Γεωργία	2.077.134	1.984.779	410.501	4,6	3,8	3,22	-79,3
Ιραν	1.865.966	1.960.116	385.762	4,1	3,8	3,02	-80,3
Ουκρανία	1.132.698	1.227.662	997.652	2,5	2,4	8,89	-18,73

Πηγή: TUIK - Turkish Statistical Institute, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Άγκυρας.

Προφίλ επισκέπτη στην Τουρκία

Ο ταξιδιώτης που συγκαταλέγει την Τουρκία στις επιλογές του συνήθως αναζητά υψηλής ποιότητας υπηρεσίες σε χαμηλές τιμές. Ενδιαφέρεται για all inclusive θέρετρα που συνδυάζουν χαλαρές διακοπές και κοντινές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους. Κυρίως είναι επισκέπτης μεσαίων εισοδηματικών στρωμάτων που σταθμίζει τον οικονομικό παράγοντα στην επιλογή των διακοπών του.

Οι πόλεις της Τουρκίας με την πιο μεγάλη επισκεψιμότητα είναι η Κων/πολη, η Αττάλεια, η Αδριανούπολη, το Τσανάκκαλε, η Σμύρνη, η Άγκυρα, η Προύσα, το Ικόνιο, η Τραπεζούντα, η Αμάσρα, το Γκαζιάντεπ, η Μαρντιν, η Σανλίουρφα, το Βαν. Μεγάλη επισκεψιμότητα έχουν και τα προστατευόμενα από την UNESCO μνημεία, όπως η Κουιάδα του *Göreme* στην Καππαδοκία, το Βυζαντινό τμήμα της Κων/πολης, η Ιεράπολη-Pamukkale στο Denizli, ο αρχαιολογικός χώρος της Τροίας στο Canakkale, το όρος Nemrut στο Adiaman, η πόλη Safranbolu στο Karabuk, το Τζαμί του Σελίμ στην Αδριανούπολη, αρχαιολογικοί χώροι Αττάλειας και Μούγλα και ο νεολιθικός οικισμός Catalhöyük στο Ικόνιο.

Ειδικότερες Μορφές Τουρισμού στην Τουρκία

(α) Ιατρικός Τουρισμός: Η Τουρκία είναι από τους σημαντικότερους προορισμούς ιατρικού τουρισμού διεθνώς. Δέχεται κατά μέσο όρο, ετησίως, άνω των 150.000 αλλοδαπών επισκεπτών για ιατρικούς λόγους. Κατά 91,3% προτιμώνται ιδιωτικά νοσοκομεία και κλινικές από τους ξένους επισκέπτες-ασθενείς, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στην Κων/πολη και στην Άγκυρα. Οι χώρες προέλευσης ασθενών-τουριστών στην Τουρκία είναι κυρίως η Γερμανία, Λιβύη, Ιράκ, Αζερμπαϊτζάν, Ρωσία.

(β) Θρησκευτικός Τουρισμός: Η Τουρκία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς θρησκευτικού τουρισμού, καθώς στη χώρα βρίσκονται αρκετά θρησκευτικά μνημεία που προσελκύουν τουρίστες διαφόρων θρησκευμάτων, με κυριότερα από αυτά την Αγ. Σοφία στην Κων/πολη, την Παναγία Σουμελά στον Πόντο, την Αγ. Σοφία Τραπεζούντας, το Σπίτι της Παναγίας στην Έφεσο, τους λιθόκτιστους ναούς της Καππαδοκίας, το Μπλε Τζαμί και το Τζαμί του Μπεγιαζίτ, το Τζαμί Αλλαντίν στο Ικόνιο, τη Συναγωγή της Εφέσου κ.α.

Εξερχόμενος Τουρισμός

Ο αριθμός των εξερχόμενων τουριστών το 2020 μειώθηκε κατά 76,8% ανερχόμενος σε 2,24 εκατ. επισκέπτες (2019: 9,65 εκατ.).

Προφίλ Τούρκου Περιηγητή

Το προφίλ του Τούρκου περιηγητή έχει υποστεί μεγάλες αλλαγές την τελευταία δεκαπενταετία, οι οποίες οφείλονται στη μεταβολή του βιοτικού επιπέδου μεγάλης μερίδας του πληθυσμού και την ενίσχυση της μεσαίας τάξης, στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου, στην αστικοποίηση που η οικονομική ανάπτυξη επέφερε και στη βελτίωση της σχέσης του Τούρκου με το Διαδίκτυο. Έτσι, ενώ παραδοσιακά οι Τούρκοι πολύ δύσκολα εγκατέλειπαν τη χώρα τους για διακοπές, διαφαίνεται τελευταία μια τάση να γνωρίσουν νέες χώρες. Παράλληλα λοιπόν με τον παραδοσιακό Τούρκο περιηγητή-περιγραφή που χαρακτηρίζει ακόμη μεγάλη μερίδα του εξερχόμενου από την Τουρκία τουρισμού και που προτιμά ολιγοήμερες διακοπές σε οικεία μέρη (συνηθέστερα τόπο καταγωγής του) εντός της Τουρκίας, διαμορφώνεται σταδιακά ο τύπος του σύγχρονου Τούρκου τουρίστα.

Σημειώνεται πάντως ότι η οικονομική κρίση που πλήττει την Τουρκία από το 2018 και εντεύθεν έχει ισχυρό αντίκτυπο στον εξερχόμενο τουρισμό, τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και σε αριθμό διανυκτερεύσεων και επιλογή τουριστικών προορισμών στο εξωτερικό.

Οι χώρες, τις οποίες οι Τούρκοι τουρίστες προτιμούν να επισκέπτονται, όπως φαίνεται στον προηγούμενο πίνακα, είναι η Γεωργία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, το Αζερμπαϊτζάν, η Γερμανία και οι ΗΠΑ. Η Γεωργία τα τελευταία τρία χρόνια άρχισε να αποτελεί ιδιαίτερα δημοφιλή κοντινό προορισμό, λόγω πιθανότατα του χαμηλού κόστους διασκέδασης.

Οι λόγοι που επιλέγονται από τους Τούρκους ευρωπαϊκοί προορισμοί, όπως η Γερμανία και η Βουλγαρία είναι προφανείς κι έχουν να κάνουν με το έντονο τουρκικό στοιχείο που διαβιεί σε αυτές (μεγάλο ποσοστό Τούρκων που ταξιδεύει προς τις δύο αυτές χώρες συνήθως φιλοξενείται από συγγενείς).

4. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΟΜΕΣΙΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο κατασκευαστικός τομέας είναι από τους κορυφαίους και πλέον δυναμικούς στην τουρκική οικονομία. Αντιπροσωπεύει, σταθερά πάνω από **8% του ΑΕΠ** της Τουρκίας την τελευταία δεκαετία. Μόνο το 2018, ο εν λόγω κλάδος απορρόφησε 5,26 δισ. ευρώ ξένων επενδύσεων, ποσό που αντιστοιχεί σε 45% των συνολικών εισροών ΑΞΕ για εκείνο το έτος.

Το 2020 πωλήθηκαν περίπου 1,5 εκατ. κατοικίες (άνοδος 11,2% σε σχέση με το 2019). Εξ αυτών 40.812 κατοικίες πωλήθηκαν σε ξένους αγοραστές, σημειώνοντας πτώση 10,3% εν συγκρίσει με το 2019. Ο μεγαλύτερος αριθμός πωλήσεων σημειώνεται, όπως είναι αναμενόμενο, στα μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως σε Κων/πολη (50% του συνόλου), Αττάλεια, Άγκυρα και Σμύρνη.

Στις αιτίες της έντονης δραστηριότητας του κατασκευαστικού τομέα στην Τουρκία συγκαταλέγονται η οικονομική ανάπτυξη, η αύξηση πληθυσμού και η συνοδευούσα αυτήν μεγάλη τάση αστικοποίησης (νέος πληθυσμός που επιθυμεί να αποκτήσει κατοικία, αύξηση εισοδήματος, προτίμηση για απόκτηση κατοικίας αντί ενοικίασης).

Τομείς που παρουσιάζουν μεγάλη κατασκευαστική δραστηριότητα είναι οι χώροι γραφείων (άνοδος 42% μεταξύ 2010-2019) και τα εμπορικά κέντρα (458 σε λειτουργία με 126 εξ αυτών στην Κωνσταντινούπολη).

Σε ό,τι αφορά τα μεγάλα Δημόσια Έργα, εξαιρετικά δημοφιλείς είναι οι κατασκευές μέσω Συμπράξεως Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ- PPP). Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Τουρκία καταλαμβάνει την 3^η θέση παγκοσμίως σε υλοποίηση έργων ΣΔΙΤ, έχοντας υλοποιήσει 249 σχετικές συμβάσεις από το 1986 μέχρι και σήμερα. Συνολικά, την 25-ετία 1990-2015 εκτιμάται ότι η αξία των δημοσίων έργων που κατασκευάστηκαν υπό τη μορφή ΣΔΙΤ ανέρχεται σε \$156 δισεκ. δολάρια.

Οι τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες είναι από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως. Ενδεικτικό είναι ότι στον κατάλογο 2018 των **250 μεγαλύτερων κατασκευαστικών εταιρειών, με διεθνή δραστηριότητα** (περιοδικό Engineering News Record, ENR), περιλαμβάνονται 17 τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες (σημαντικά λιγότερες από τις 44 του καταλόγου του 2017). Το άνοιγμα των τουρκικών κατασκευαστικών εταιριών στις ξένες αγορές ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Η πρώτη χώρα στην οποία οι Τούρκοι εργολάβοι άρχισαν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους ήταν η Λιβύη. Αργότερα, επεκτάθηκαν σε άλλες αραβικές χώρες όπως το Ιράκ, την Ιορδανία, τη Σαουδική Αραβία, το Κουβέιτ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, την Υεμένη και το Ιράν. Ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, 90% των εκτός Τουρκίας έργων που ανελήφθησαν πραγματοποιήθηκαν στις αραβικές χώρες. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, οι τ/εταιρίες άρχισαν να δραστηριοποιούνται προς τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Από τη δεκαετία του '90 και μετά επεκτάθηκαν και στις χώρες ΚΑΚ, στην Ανατολική Ευρώπη και την Ασία, καθώς και σε ευρωπαϊκές χώρες και πλέον σε χώρες της υποσαχάριας Αφρικής (Αιθιοπία, Αγκόλα). Τα διεθνή έργα που έχουν εκτελεσθεί από τ/εταιρείες μέχρι τώρα ανέρχονται σε 9.300 αξίας \$ 356 δισ. δολαρίων (πηγή: Turkish Contractors Association).

5. ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΑΠΕ

Καθώς η χώρα γνώρισε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μετά το 2001, η ζήτηση ενέργειας έχει πολλαπλασιαστεί. Βασικός καταναλωτής ηλεκτρικής ενέργειας στην Τουρκία είναι η βιομηχανία (μεταλλουργία, χημική βιομηχανία, μηχανουργία).

Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA, Πρόεδρος του οποίου είναι ο τουρκικής καταγωγής Fatih Birol), η Τουρκία έχει καταφέρει σε αρκετά μεγάλο βαθμό τη διαφοροποίηση του ενεργειακού της μείγματος, τριπλασιάζοντας την τελευταία δεκαετία την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Αναμένεται περαιτέρω διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών, με την έναρξη λειτουργίας του πρώτου σταθμού πυρηνικής ενέργειας το 2023. Η τ/οικονομία παραμένει, ωστόσο, εξαρτημένη από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων (κατά 93% πετρέλαιο και 99% φυσικό αέριο). Σε αυτό το πλαίσιο, μεταξύ των προτεραιοτήτων της Τουρκίας είναι η επέκταση της εγχώριας εξερεύνησης και εξόρυξης υδρογονανθράκων.

Πυρηνική ενέργεια

Η ρωσική Rosatom έχει αναλάβει εξολοκλήρου την κατασκευή του πρώτου πυρηνικού εργοστασίου της Τουρκίας (4 πυρηνικοί αντιδραστήρες δυναμικότητας 1200 MW έκαστος) στο Akkuyu, στα παράλια της Μερσίνας. Στις 10/3/2021 θεμελιώθηκε η κατασκευή του τρίτου αντιδραστήρα του ομώνυμου εργοστασίου

Φυσικό αέριο

Η συνολική ετήσια κατανάλωση φ.α. διαμορφώθηκε σε 50 bcm το 2020 (+6,38%). Αξιοσημείωτη είναι η **ραγδαία αύξηση των εισαγωγών υγροποιημένου φ.α. (LNG)**, έναντι των εισαγωγών μέσω του δικτύου αγωγών που εξυπηρετούν την Τουρκία. Ειδικότερα, οι εισαγωγές LNG ανήλθαν το 2019 σε περίπου 20% του συνόλου, με σημαντική αύξηση του μεριδίου των Κατάρ (+32%) και ΗΠΑ (+144%). Η **λειτουργία του αγωγού TANAP** είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών αζερικού φ.α., σε βάρος των εισαγωγών φ.α. από τη Ρωσία (2019: 16,2 δισεκ. bcm), αξιοποιώντας κατά το ήμισυ τη δυναμικότητα των αγωγών Bluestream και Turkstream. Μεγάλη μείωση σημείωσαν οι εισαγωγές φ.α. από το Ιράν. Σημαντική ποσότητα φ.α. εντοπίστηκε, σύμφωνα με την τ/πλευρά, το καλοκαίρι 2020 στη Μαύρη Θάλασσα (κοίτασμα Sakarya). Η Τουρκία έχει επενδύσει σημαντικά τα τελευταία χρόνια στο «άνοιγμα» της αγοράς φ.α..

Πετρέλαιο

Η ενεργοποίηση των αμερικανικών κυρώσεων στις χώρες που εισάγουν ιρανικό πετρέλαιο και η μη ανανέωση της εξαίρεσης της Τουρκίας από αυτές, είχαν σαν αποτέλεσμα τη στροφή της Τουρκίας σε εναλλακτικούς προμηθευτές πετρελαίου (Ιράκ).

Ο ιστότοπος της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας της Τουρκίας είναι: <http://www.emra.org.tr/> (και στην αγγλική). Πληροφορίες σχετικά με την τ/αγορά ενέργειας στον ιστότοπο: <http://turkey-electricity.com/page3.html>.

ΣΤ. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ & ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Σημαντικό κεφάλαιο οικονομικού χαρακτήρα είναι οι χρηματοδοτήσεις επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Τουρκία από διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι πιο σημαντικές από αυτές είναι οι ακόλουθες:

Η Ε.Ε. μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, χρηματοδοτεί (δια του προγράμματος IPA 2014-2020) με 4.453,9 εκατομ. ευρώ την Τουρκία (δεν περιλαμβάνονται οι πόροι για τη διασυνοριακή συνεργασία), για δράσεις στους εξής τομείς: δημοκρατία και διακυβέρνηση, κράτος δικαίου και θεμελιώδη δικαιώματα, περιβάλλον και κλιματική αλλαγή, μεταφορές, ενέργεια, ανταγωνιστικότητα και καινοτομία, εκπαίδευση, αύξηση θέσεων εργασίας, έργα κοινωνικής πολιτικής και προώθησης κοινωνικού διαλόγου και ενσωμάτωσης όλων των κοινωνικών ομάδων, γεωργία και αγροτική οικονομία, τοπικές και περιφερειακές συνεργασίες.

http://ec.europa.eu/enlargement/instruments/funding-by-country/turkey/index_en.htm

Τα προγράμματα αυτά είναι τα πλέον υποσχόμενα για συμμετοχή ελληνικών εταιρειών, καθώς η ΕΕ ευνοεί τη δημιουργία κοινοπραξιών από περισσότερες της μίας χώρες. Ελληνικές εταιρείες Συμβούλων (περιορισμένος αριθμός) συμμετέχουν ήδη σε έργα αυτών των προγραμμάτων και Έλληνες μηχανικοί απασχολούνται ως ειδικοί σε άλλες (χωρίς ελληνική συμμετοχή) κοινοπραξίες.

Η Παγκόσμια Τράπεζα είχε χορηγήσει μέχρι τον Αύγουστο του 2013 \$ 17,9 δισ. δολάρια. Για τα έτη 2019, 2020, οι δεσμεύσεις της Τράπεζας διαμορφώθηκαν σε \$ 1,11, 1,85 και \$ 1,1 δισεκατ. δολάρια, αντιστοίχως. Οι τομείς, στους οποίους δραστηριοποιείται η Τράπεζα και στους οποίους χρηματοδοτεί αναπτυξιακά έργα, περιλαμβάνουν:

- ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα,
- δημόσια οικονομικά,
- ενέργεια,
- κλιματική αλλαγή,
- εκπαίδευση,
- περιβάλλον και την τοπική αυτοδιοίκηση.

<http://www.worldbank.org/en/country/turkey>

EBRD Τα έργα (χορηγεί κυρίως δάνεια) της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης & Ανάπτυξης (EBRD) στην Τουρκία επικεντρώνονται σε επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βελτίωση υποδομών, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού τομέα, εμβάθυνση των κεφαλαιακών αγορών, προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας και αύξηση της συμμετοχής των νέων και των γυναικών στην επιχειρηματικότητα. Σύμφωνα με πιο πρόσφατη ενημέρωση από στοιχεία της ΕΤΑΑ, στην Τουρκία η ΕΤΑΑ χρηματοδοτεί 185 έργα με 7.300 εκατομ. ευρώ, εκ των οποίων 97% αφορούν τον ιδιωτικό τομέα.

<http://www.ebrd.com/turkey.html>

Ζ. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ

(Βλ. αναλυτικά Ετήσια Έκθεση Γραφείου ΟΕΥ Άγκυρας)

Κορυφαίος θεσμός συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας είναι το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ), το οποίο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων θέματα εμπορίου, μεταφορών και τουρισμού.

1. ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Το διμερές εμπόριο χαρακτηρίζεται διαχρονικά από την κυρίαρχη συμμετοχή (50%-70%) των προϊόντων διύλισης πετρελαίου/καυσίμων στη σύνθεση των ελληνικών εξαγωγών και την ολόένα αυξανόμενη διεύρυνση του μείγματος των τουρκικών εξαγωγών.

Για μία δεκαετία, από το 2009, το εμπορικό ισοζύγιο των δύο χωρών ήταν πλεονασματικό υπέρ της Ελλάδας (με εξαίρεση το 2016). Το 2020 η αξιοσημείωτη μείωση των ελληνικών εξαγωγών πετρελαιοειδών (-56,14%), ανέστρεψε το εμπορικό ισοζύγιο, διαμορφώνοντας για την Ελλάδα έλλειμμα ύψους €213 εκατ. Ευρώ (-787%). Η λειτουργία του διυλιστηρίου STAR στη Σμύρνη, καθώς και αντίστοιχες επενδύσεις που υλοποιούνται με ταχύ ρυθμό σε άλλες περιοχές της Τουρκίας, εκτιμάται ότι θα υποκαταστήσουν σε μεγάλο βαθμό τις ελληνικές εξαγωγές πετρελαιοειδών, τροποποιώντας έτσι περαιτέρω τη σημερινή εικόνα.

ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ (Αξία σε εκατ. €)					
	2017	2018	2019	2020	% Μεταβολή 2020/2019
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	1.952	2.035	1.974	1.338	-32,22
Καύσιμα/πετρελαιοειδή	1073	1.288	1.099	482	-56,14
Εξαγωγές χωρίς πετρελαιοειδή	879	747	875	856	-2,17
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	1.429	1.848	1.943	1.551	-20,17
Καύσιμα/πετρελαιοειδή	170	260	357	147	-58,82
Εισαγωγές χωρίς πετρελαιοειδή	1.259	1.588	1.586	1.404	-11,48
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	523	187	31	-213	-787,10
ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	3.381	3.883	3.917	2.889	-26,24

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία Γραφείου ΟΕΥ Πρεσβείας Άγκυρας

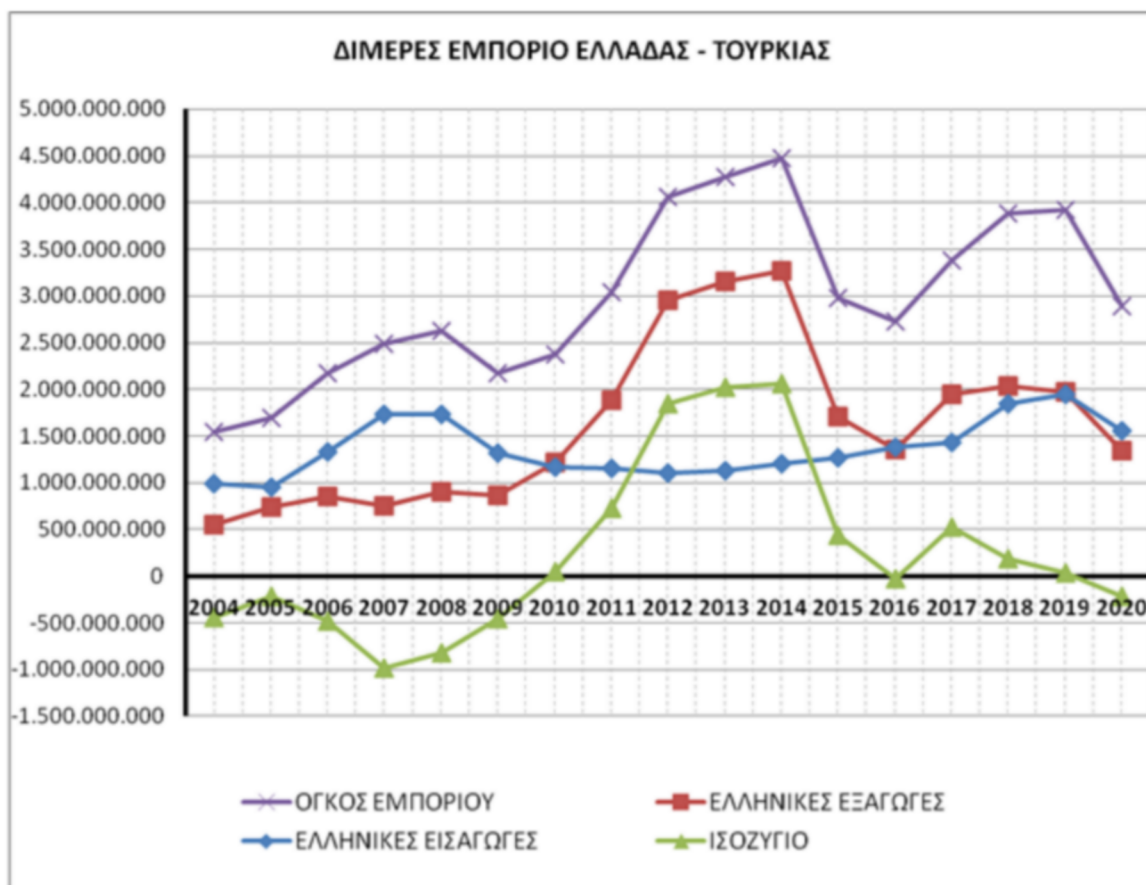
Ο συνολικός όγκος εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών το 2020 μειώθηκε, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, κατά 26,2% σε €2,9 δισεκ. Ευρώ. Οι ελληνικές εξαγωγές ανήλθαν σε €1,34 δισεκ. Ευρώ, μειωμένες κατά 32,2%, τοποθετώντας την Τουρκία στην 6^η θέση μεταξύ των χωρών-προορισμών των ελληνικών προϊόντων (4^η θέση το 2019). Αντίστοιχα, οι ελληνικές εισαγωγές μειώθηκαν κατά 20,2% σε €1,5 δισεκ. Ευρώ, κατατάσσοντας την Τουρκία στη 13^η θέση ανάμεσα στις χώρες-προμηθευτές μας (10^η θέση το 2019). Για την Τουρκία, το ίδιο έτος η Ελλάδα είναι η 23^η χώρα-προορισμός των τ/εξαγωγών και η 34^η χώρα-προμηθευτής.

Οι προαναφερθείσες εξελίξεις στις ελληνοτουρκικές εμπορικές σχέσεις μπορούν να αποδοθούν, τόσο στην ανταγωνιστικότητα των τουρκικών προϊόντων λόγω αντικειμενικών παραγόντων (μέγεθος εγχώριας αγοράς, χαμηλότερο εργατικό και λειτουργικό κόστος) και στον προστατευτισμό που χαρακτηρίζει την τ/εμπορική πολιτική.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα των ανωτέρω είναι:

- η μείωση των ελληνικών εξαγωγών χαλκοσωλήνων από €43 εκατ. το 2017 σε €26,6 εκατ. το 2020 (-38,1%), μετά την επιβολή τουρκικών δασμών antidumping,

- η αύξηση των εισαγωγών τουρκικών ιχθυηρών (κατ. 0302) από €31,1 εκατ. το 2017 σε €56,2 εκατ. το 2020 (+80%).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Άγκυρας

Τα σημαντικότερα ελληνικά προϊόντα που εξάγουμε στην Τουρκία (εκτός πετρελαιοειδών που αποτελούν 36% της συνολικής αξίας) είναι: **βαμβάκι** (14%), πολυμερή προπυλενίου, μηχανές επεξεργασίας δεδομένων, προϊόντα αργιλίου, ρύζι, χαλκοσωλήνες, φάρμακα, χρυσός, εντομοκτόνα, λιπάσματα, υφάσματα, απορρίμματα χαρτιού, χρώματα, πούρα/τσιγάρα, πέτρες, κοσμήματα και σκάφη.

Συγκεκριμένα το 2020, επισημαίνεται η εντυπωσιακή **αύξηση** των ελληνικών εξαγωγών: αργύρου (1.233%), φαρμάκων (608%), φυτικού λίπους (333%), τεχνητών δερμάτων (345%), σκαφών (72%), εντομοκτόνων (53%), υφασμάτων (53%) και καλλυντικών (53%). Από την άλλη πλευρά, **μειώθηκαν** οι ελληνικές εξαγωγές: ορυκτέλαιων (-58%), βαμβακιού (-24%), και απορριμμάτων χαρτιού (-27,6%).

Τα σημαντικότερα προϊόντα που εισάγουμε από την Τουρκία, είναι: οχήματα, πετρελαιοειδή, προϊόντα σιδήρου/χάλυβα, ιχθυηρά, υφάσματα/ενδύματα, ηλεκτρικές συσκευές (θερμαντήρες, ψυγεία, τηλεοράσεις), πλαστικά, πώματα, χαρτόνια, αλκοόλες και ηλεκτρική ενέργεια.

Αξιοσημείωτη ήταν το 2020 η **αύξηση** των εισαγωγών υφασμάτων (420%, €11 εκατ.) και ενδυμάτων (1.057%, €16,4 εκατ.), όπου περιλαμβάνονται οι χειρουργικές μάσκες και ρόμπες. Επίσης, σημαντική ήταν η αύξηση άκυκλων υδρογονανθράκων (79%) και φορτηγών οχημάτων (31%). Στην πλειοψηφία τους οι εισαγωγές των υπολοίπων τ/προϊόντων μειώθηκαν, με σημαντικότερη μείωση των πετρελαιοειδών (-59%).

2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

(α) Αγροτικά προϊόντα – τρόφιμα/ποτά

Ο τομέας των αγροτικών προϊόντων και των τροφίμων διέπεται από υψηλό προστατευτισμό, ως προς τον εξωτερικό ανταγωνισμό, είτε μέσω πρακτικών που δυσχεραίνουν τις εισαγωγές είτε μέσω υψηλών δασμών. Τα προαναφερόμενα σε συνδυασμό με τις ανταγωνιστικές τιμές των τουρκικών προϊόντων προκαλούν δυσκολίες στην εξαγωγή συγκεκριμένων κατηγοριών τροφίμων. Ωστόσο, θετικές προοπτικές έχουν τρόφιμα όπως: κακάο, σοκολατοειδή, καφές, κατεψυγμένα-κατεψυγμένης ζύμης, βιολογικά, έτοιμα για μαγείρεμα ή για κατανάλωση τρόφιμα, gourmet, εθνικά προϊόντα, προϊόντα υγιεινής διατροφής.

Οι ελληνικές εξαγωγές τροφίμων παραμένουν περιορισμένες με κυριότερες αυτές των **δημητριακών (κυρίως ρύζι)**, οποίες αν και μειωμένες το 2020 (-29,8%), αποτελούσαν το **71% των ελληνικών εξαγωγών τροφίμων** στην Τουρκία και το 3,20% των συνολικών εξαγωγών μη πετρελαιοειδών. Ακολουθούν σε μεγάλη απόσταση τα παρασκευάσματα διατροφής και τα φρούτα / ξηροί καρποί, ενώ είναι αμελητέες οι εξαγωγές ελαιολάδου, ποτών και τυροκομικών, λόγω κυρίως των ιδιαίτερως υψηλών δασμών.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΕ ΤΟΥΡΚΙΑ (Αξία σε ΕΥΡΩ €)							
CN2	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΡΟΪΟΝ	2016	2017	2018	2019	2020	% Μεταβολή
	Σύνολο χωρίς πετρελαιοειδή	721.810.900	878.563.310	746.729.573	874.632.193	855.700.929	-2,16
	Σύνολο Τροφίμων/ποτών	61.141.180	57.043.795	44.031.080	56.742.475	38.747.728	-31,71
	% Τροφίμων επί συνόλου Χ.Π.	8,47%	6,49%	5,90%	6,49%	4,53%	-30,20
10	Δημητριακά	28.499.632	26.711.713	23.431.714	38.991.354	27.366.051	-29,82
21	Παρασκευάσματα Διατροφής	4.917.352	5.440.429	4.783.767	4.330.665	2.429.075	-43,91
08	Καρποί και Φρούτα	9.968.590	9.875.017	4.693.299	5.482.550	2.388.055	-56,44
12	Σπέρματα, καρποί ελαιώδεις	471.940	1.138.049	2.333.070	1.145.026	1.371.262	19,76
19	Παρασκευάσματα δημητριακών	2.460.960	2.344.569	2.184.172	832.089	1.215.971	46,13
15	Λίπη, Λάδια ζωικά ή φυτικά	1.395.191	2.179.351	1.430.703	880.381	746.594	-15,20
13	Γόμες, ρητίνες & άλλοι χυμοί	848.180	1.095.289	624.398	822.108	584.500	-28,90
07	Λαχανικά, φυτά, ρίζες,	1.162.783	2.138.200	354.230	663.240	485.278	-26,83
03	Ψάρια, μαλακόστρακα	894.953	414.257	481.872	471.882	350.277	-25,77
05	Άλλα προϊόντα ζωικής προέλ.	664.087	346.393	256.288	393.189	301.064	-23,43
20	Παρασκευάσματα λαχανικών	8.416.208	3.632.164	1.950.246	400.850	292.262	-27,09
04	Γαλακτοκομικά	74.166	380.005	192.192	174.986	290.545	66,04
22	Ποτά, αλκοολούχα, ξύδι	322.723	420.417	497.601	1.429.667	260.818	-81,76
17	Ζαχαρώδη παρασκευάσματα	370.618	329.964	368.492	175.005	251.663	43,80
18	Κακάο & παρασκευάσματά του	425.072	330.835	266.517	255.281	223.892	-12,30
02	Κρέατα, παραπροϊόντα	248.725	267.143	182.519	294.202	190.421	-35,28

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Άγκυρας

Πλεονεκτήματα τουρκικής αγοράς τροφίμων

- Ευνοϊκά δημογραφικά στοιχεία: χαμηλός μ.ό. ηλικίας (32,4 έτη) κ.ά.
- Αυξανόμενη ζήτηση βιολογικών προϊόντων και έτοιμων γευμάτων (πχ κατεψυγμένα).
- Σταδιακή αύξηση εισοδήματος –διεύρυνση των μεσαίων πληθυσμιακών στρωμάτων.
- Καταναλωτικές συνήθειες όπως επίδειξη – μιμητικό αποτέλεσμα.
- Αυξανόμενη είσοδος νέων, ποιοτικών προϊόντων (π.χ. βιολογικών, μεσογειακής διατροφής)
- Ενίσχυση οργανωμένου λιανεμπορίου και σε περιορισμένο βαθμό delicatessen.
- Ενίσχυση ηλεκτρονικού εμπορίου (λόγω COVID-19), εξοικείωση καταναλωτών.
- Αύξηση τουριστικών ροών.

Μειονεκτήματα τουρκικής αγοράς τροφίμων

Σημαντικά δασμολογικά και ισοδυνάμου αποτελέσματος εμπόδια. Ενδεικτικά:

- Επιβολή ειδικής επιβάρυνσης κατά την εισαγωγή επί της αξίας CIF, υπέρ του ταμείου λαϊκής κατοικίας, για ικανό αριθμό αγροτικών προϊόντων.
- Εκτός των επιβληθέντων δασμών προβλέπεται για ορισμένες κατηγορίες αλκοολούχων Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης. Ακόμα και στις περιπτώσεις όπου ο φόρος αυτός είναι μηδενικός προβλέπεται ένα *minimum* φόρου ανάλογα με το ποσοστό αλκοόλης, στοιχείο το οποίο ανεβάζει σημαντικά την τιμή των αλκοολούχων (μπύρα, ΕΦΚ: 63%+0,63 τ.λ/λ, κρασιά 5.75τ.λ./λίτρο καθαρού αλκοόλ, ούζο 171 τ.λ./ λίτρο καθαρού αλκοόλ)
- Νομοθετικό πλαίσιο προκειμένου να περιοριστεί η κατανάλωση αλκοόλ στην Τουρκία.
- Ανταγωνιστικά εγχώρια (τουρκικά) προϊόντα με χαμηλότερες τιμές.
- Διαδικασίες εισαγωγής.
- Κίνδυνος αντιγραφής προϊόντων ή και Γεωγραφικών Ενδείξεων.
- Βάσει της Συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε–Τουρκίας, **όλα τα αγροτικά προϊόντα προέλευσης Ε.Ε δασμολογούνται στην Τουρκία**. Η δασμολόγηση είναι ιδιαίτερα υψηλή -σχεδόν αποτρεπτική για ορισμένα τρόφιμα και ποτά- δεδομένου ότι ανταγωνίζονται κυρίως ομοειδή εγχώρια προϊόντα. Ενδεικτικά παραθέτουμε τη δασμολογική επιβάρυνση προϊόντων που παράγονται και εξάγονται από την Ελλάδα:

ΚΩΔΙΚΟΣ Σ.Ο.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΡΟΪΟΝ	ΔΑΣΜΟΣ	ΦΠΑ
0406.9029	Φέτα	178 %	8%
0406.9035	Κεφαλοτύρι	138 %	8%
1601.00	Λουκάνικα	96,3 %	8%
0409.00	Μέλι	38,5 %	8%
1509.10	Ελαιόλαδο	31,2 %	1%
0708	Όσπρια	19,5 %	8%
1001-1008	Δημητριακά	0-130 %	1-8%
1006	Ρύζι	34-45 %	8%
2009	Χυμοί	58,5 %	8 %
0803-0810	Φρούτα	45,9-145,8 %	8 %
0701-0710	Λαχανικά	19,3-49,5%	1-8%
0201-0206	Κρέας	100-225%	1%
0801	Ξηροί καρποί	30-145,8%	8 %
0302.84-85	Φρέσκα ψάρια	30%	8%

(β) Δομικά Υλικά

Ο κλάδος παραγωγής δομικών υλικών είναι από τους σημαντικότερους στην Τουρκία. Σύμφωνα με στοιχεία της τ/Ένωσης παραγωγών κατασκευαστικών υλικών για το 2019, η εγχώρια αγορά συρρικνώθηκε σημαντικά (-13%), σημειώνοντας κύκλο εργασιών 378 δισ. ΤΛ. εκ των οποίων \$ 17,59 δισ. δολάρια εξαγωγές. Η Τουρκία είναι η 10^η μεγαλύτερη χώρα σε εξαγωγές δομικών υλικών. Οι πιο σημαντικές της επιδόσεις είναι στην παραγωγή και στις εξαγωγές: τσιμέντου, έτοιμου σκυροδέματος, αεριζόμενου σκυροδέματος, σωλήνων από χάλυβα, υαλοπινάκων, υαλοπετασμάτων, κεραμικών υλικών επιχρίσματος, κεραμικών ειδών υγιεινής, δομικών επιχρισμάτων, φυσικών λίθων, ακατέργαστου μαρμάρου – τραβερτίνης, πλαστικών κουφωμάτων παραθύρων, πλαστικών προκατασκευασμένων στοιχείων, δομικών υλικών από αλουμίνιο.

(γ) Φαρμακευτικά

- Οι δαπάνες υγείας (δημόσιες και ιδιωτικές) στην Τουρκία αντιπροσωπεύουν 5,1% του ΑΕΠ της χώρας (το μικρότερο ποσοστό μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ), ο αντίστοιχος μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι 8,9%).
- Από τις συνολικές δαπάνες υγείας ποσοστό περίπου 20% αντιπροσωπεύουν οι φαρμακευτικές δαπάνες.
- Ο εγχώριος φαρμακευτικός κλάδος αριθμεί 35.000 υπαλλήλους, ενώ η παραγωγή καλύπτει πάνω από 11.000 κωδικούς.
- Στην τουρκική αγορά δραστηριοποιούνται περί τις 500 επιχειρήσεις, εκ των οποίων 81 παραγωγικές μονάδες και 11 παραγωγείς πρώτων υλών για τη φαρμακοβιομηχανία.
- Τα μη συνταγογραφούμενα (OTC - Over The Counter) καλύπτουν χαμηλό ποσοστό της αγοράς (περίπου 10%).
- Τα βιοτεχνολογικά φάρμακα αντιπροσωπεύουν το 17,4% της αγοράς συνταγογραφούμενων φαρμάκων, με πωλήσεις αξίας 6,1 δισ. ΤΛ.
- Το διάστημα 2010-2018, οι εξαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων σημείωσαν την υψηλότερη άνοδο (93,7%) ανερχόμενες σε 1,04 δισ. ευρώ σε αξία.

Τα εισαγόμενα από τις χώρες ΕΕ φάρμακα δεν επιβαρύνονται δασμολογικά. Πρέπει όμως να συνοδεύονται από πιστοποιητικό συμμόρφωσης (conformity certificate) του Υπουργείου Υγείας της Τουρκίας. Από το 2010, για τα εισαγόμενα από την ΕΕ φαρμακευτικά προϊόντα, η Τουρκία δεν δέχεται τα πιστοποιητικά Ορθής Παραγωγικής Πρακτικής (GMP) τα οποία εκδίδονται από φορείς χωρών της ΕΕ, όπως γινόταν έως τότε. Έκτοτε, τα εξαγόμενα από χώρες της ΕΕ φαρμακευτικά προϊόντα γίνονται δεκτά από τις τ/ αρχές μόνον εφόσον συνοδεύονται από πιστοποιητικά τα οποία έχουν εκδοθεί από επίσημους Τούρκους ελεγκτές. Εάν το προϊόν δεν διαθέτει τέτοιο πιστοποιητικό δεν δύναται να πάρει άδεια κυκλοφορίας. Εξαιτίας της πρακτικής αυτής, παρατηρούνται καθυστερήσεις στη διαδικασία εισαγωγής.

Η Τουρκία επίσης έχει ενημερώσει την ΕΕ ότι η δαπάνη για αριθμό εισαγόμενων φαρμάκων, από το 2017, δεν θα καλύπτεται από την κοινωνική ασφάλεια (καλύπτονται τα εγχωρίως παραγόμενα), προκειμένου να στηριχθεί η εγχώρια παραγωγή. Με το μέτρο αυτό η Ομοσπονδία Ευρωπαϊκών Φαρμακοβιομηχανιών (EFPIA) υπολογίζει ότι αποκλείεται 75% των εισαγόμενων προϊόντων.

(δ) Καλλυντικά

- Ρυθμοί ανάπτυξης αγοράς περίπου 10% ετησίως. Μέγεθος αγοράς άνω των 13 δισ. ΤΛ.
- Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται είσοδος ξένων επενδυτών και πολυεθνικών εταιρειών στην τοπική αγορά
- Ανάπτυξη εγχώριας βιομηχανίας με έντονη εξάρτηση από εισαγόμενες πρώτες ύλες
- Υψηλός ανταγωνισμός αγοράς - οι μεγαλύτερες πολυεθνικές δραστηριοποιούνται και στην τ/ αγορά καλύπτοντας μεγάλο μερίδιο
- Παράγοντες ανάπτυξης: ο αυξανόμενος αριθμός των εργαζόμενων γυναικών, η ανάπτυξη αστικών κέντρων, ο νεαρός πληθυσμός, η αλλαγή στα καταναλωτικά πρότυπα/αναζήτηση ποιοτικών-φυσικών προϊόντων, η διάδοση κι επέκταση κέντρων wellness & spa
- Το 1/3 της αγοράς αφορά προϊόντα περιποίησης μαλλιών (61% σαμπουάν, styling). Επίσης, δυναμική παρουσιάζουν προϊόντα ανδρικής περιποίησης, αποτρίχωτικά,

μακιγιάζ ματιών, κραγιόν, οδοντόπαστες, αποσμητικά, προϊόντα υγιεινής-περιποίησης μωρών

- Ενδιαφέρον για τα φυσικά προϊόντα
- Άνοδος στα αντιηλιακά (ενημέρωση, τουρισμός)

Λιανική πώληση σε:

- Αλυσίδες λιανικής καλλυντικών: Sevil Kozmetik, Tekin Acar, Altug Parfumeri, Gratis, επίσης, Body Shop, Clinique, Yves Rocher, L'occitane
- Μεγάλο ποσοστό πωλήσεων πραγματοποιείται στα super market (προϊόντα εγχώριας παραγωγής)
- Στα φαρμακεία η πώληση δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη.

3. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ)

Οι **ελληνικές επενδύσεις στην Τουρκία** ξεπερνούν κατά πολύ τις αντίστοιχες τουρκικές στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, μετά τη σημαντική αποεπένδυση ελληνικών κεφαλαίων το 2016 (-96%), λόγω κυρίως της αποχώρησης της Εθνικής Τράπεζας από την τ/αγορά, οι ελληνικές επενδύσεις στη χώρα άρχισαν να έχουν αυξητική τάση ξανά το 2018 (86%), με το απόθεμα των ελληνικών επενδύσεων στην Τουρκία να ανέρχεται σε €238,6 εκατ. Ευρώ. Το 2019 σημειώθηκε μικρή μείωση των ελληνικών επενδύσεων στην Τουρκία, της τάξης του 1,4%.

Αντίστοιχα, σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας, οι **τουρκικές επενδύσεις** στην Ελλάδα μειώθηκαν αισθητά το 2015 (-50%) με το απόθεμα των τ/επενδύσεων να ανέρχεται σε \$25 εκατ. δολάρια. Το 2019, ωστόσο, σύμφωνα με τα τουρκικά στοιχεία, το τουρκικό επενδυμένο κεφάλαιο στην Ελλάδα ανήλθε σε \$32 εκατ. δολάρια., αυξημένο κατά 23% σε σχέση με το 2018.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΑΠΟΘΕΜΑ, ΑΞΙΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΟΛ \$)					
	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΞΕ ΣΕ ΤΟΥΡΚΙΑ	4.910	113	148	51	48
ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΑΞΕ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ	25	15	29	26	32

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Τουρκίας (TCMB), Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας Άγκυρας.

(α) Ελληνικές εταιρείες στην τ/αγορά

Οι σημαντικότερες ελληνικές εταιρείες στην Τουρκία είναι: TITAN, CHIPITA, ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ, ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ, PALAPLAST, ALUMIL, ISOMAT, EURODRIP, KLEEMANN, FOURLIS/INTERSPORT, KAPELIA, INTRALOT, INTELLI SOLUTIONS.

Η δυσμενής οικονομική συγκυρία έχει πλήξει και τις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Τουρκία. Εκτιμάται ότι αυτή τη στιγμή στη χώρα δραστηριοποιούνται λιγότερες από 120 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων, αριθμός μικρότερος σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (175 το 2016). Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται κυρίως στον κλάδο των κατασκευών και των δομικών υλικών, με τη μαζική αποχώρηση εξειδικευμένων στελεχών (αρχιτέκτονες, μελετητικά γραφεία).

Οι ελληνικές εταιρείες που διατηρούν παραγωγικές μονάδες στους κλάδους δομικών υλικών και τροφίμων παρουσιάζουν μεικτή εικόνα, καθώς υποκατέστησαν εν μέρει την πτώση της εγχώριας ζήτησης με αύξηση των εξαγωγών τους, ενώ η πτώση της ΤΛ έφερε μείωση των λειτουργικών εξόδων τους. Ειδικότερα, οι αμιγώς εξαγωγικές εταιρείες ευνοήθηκαν από την υποτίμηση της τουρκικής λίρας καθώς οι τιμές των προϊόντων τους

καθίστανται πιο ανταγωνιστικές (CHIPITA, MERKO, ROYAL FOODS). Αντίθετη είναι η εικόνα για τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν εισαγόμενες πρώτες ύλες.

Η εταιρεία INTELTEK, στην οποία συμμετέχει η INTPALOT με 45% των μετοχών, έχασε (2019) τα δικαιώματα διαχείρισης του αθλητικού στοιχήματος στην Τουρκία (Iddaa,) τα οποία κατακυρώθηκαν στην κοινοπραξία Sans-Grisin για δέκα έτη. Η INTELTEK διαχειριζόταν το αθλητικό σύστημα στην Τουρκία επί 15ετία, από το πρώτο έτος λειτουργίας του.

Ο όμιλος ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, από τον Δεκέμβριο του 2018 έχει προχωρήσει σε διαδοχικές εισαγωγές φορτίων φυσικού αερίου από την Τουρκία, αποτελώντας την πρώτη ιδιωτική ελληνική εταιρεία που εισάγει φυσικό αέριο από την Τουρκία, εκτός της ΔΕΠΑ.

(β) Τουρκικές εταιρείες στην Ελλάδα

Μεγάλες τ/επιχειρήσεις που έχουν επενδύσει στην ελληνική αγορά (όμιλος Dogus, Setur, Istikbal, κ.ά.) αντιμετωπίζουν χρηματοδοτικές δυσκολίες στην υλοποίηση του επενδυτικού τους προγράμματος, όπως ο όμιλος Dogus που προχώρησε το 2019 σε πώληση της συμμετοχής του σε μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα της Αθήνας. Ενδεικτικός κατάλογος τ/επενδύσεων σε Ελλάδα:

1. DOGUS GROUP: Επενδύσεις σε τουριστικές υποδομές (Μαρίνες Ζέας, Λευκάδας, Φλοίσβου, Γουβιών). Πούλησε τη συμμετοχή του (49%) στο ξενοδοχείο Hilton Αθηνών (Φεβρ. 2019).
2. EREN HOLDING: Χαρτοποιία-συσκευασία (Nova Paper & Packaging Hellas SA)
3. PAK HOLDINGS: Χαρτοποιία-συσκευασία (MEL SA)
4. POLISAN: ΧΗΜΙΚΑ στη Βιομηχανική Περιοχή Βόλου
5. ZIRAAT BANK: Τ/κρατική τράπεζα στην Ελλάδα από το 2008 (Αθήνα, Κομοτηνή, Ξάνθη)
6. SUOZ ENERGY: Τεχνολογία φωτοβολταϊκών πάνελ

ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ελληνικές Αρχές:

Ελληνική Πρεσβεία: +90 3124480647, 3124480387	E-mail: gremb.ank@mfa.gr
Γραφείο ΟΕΥ: +90 312 4278307/08	E-mail: ecocom-ankara@mfa.gr
Γραφείο Τύπου: +90 312 4368866	E-mail: greekpress@greekembassy.net
Προξενικό Γρ. Άγκυρας: +90 312 4360419	E-mail: grcon.ank@mfa.gr

Τουρκικές Αρχές:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ:

Address: Söğütözü Mahallesi 2180 Caddesi no:63 Çankaya, Ankara

Telephone: 0090 312 2047500

Website: <http://www.economy.gov.tr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ:

Address: Dikmen Caddesi 06450 Çankaya / Ankara

Telephone : 0090 312 4152900

Website: <http://www.maliye.gov.tr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ:

Address: Dr. Sadık Ahmet Caddesi No:8 06100 Balgat, Ankara

Telephone :: 0090 312 2921000

Website: <http://www.mfa.gov.tr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ:

Address: Dumlupınar Boulevard No: 151 Eskisehir Yolu 9. Km. 06800 Çankaya , Ankara

Telephone: 0090 312 4491000

Website: <http://www.gtb.gov.tr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ:

Address: Eskisehir Yolu 9. Km. Lodumlu, Ankara

Telephone: +90 312 2873360

Website: <http://www.tarim.gov.tr>

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΟΥΡΚΙΑΣ:

Address: Anafartalar Mahallesi İstiklal Caddesi No:10 06050 Ulus Altındağ, Ankara

Telephone: 0090 312 5075000

Website: <http://www.tcmb.gov.tr>

ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ:

Address: Devlet Mahallesi Necatibey Caddesi No:114 06650 Çankaya, ANKARA

Telephone: 0090 312 4100410

Website: <http://www.turkstat.gov.tr>

Διεθνείς Οργανισμοί:

WORLD BANK:

Address: Ugur Mumcu Cad. 88, 06700, Ankara

Telephone: 0090 312 4598300

Website: <http://www.worldbank.org/en/country/turkey>

EUROPEAN INVESTMENT BANK:

Address: Ugur Mumcu Caddesi 88, 06700, Ankara

Telephone: 0090 312 4056050

Website: <http://www.eib.org/projects/regions/enlargement/turkey>

EUROPEAN BANK OF RECONSTRUCTION & DEVELOPMENT:

Address: Eskişehir Yolu, Armada İş Merkezi, No:6, Kat:4 Söğütözü, 06520 Ankara

Telephone: 0090 312 2055960

Website: <http://www.ebrd.com/turkey.html>

ORGANIZATION FOR ECONOMIC COOPERATION AND DEVELOPMENT:

Address: Gelir İdaresi Başkanlığı, Eğitim Merkezi, 25 Mart Mahallesi, İstiklal Caddesi No:7, Yenimahalle 06200 Ankara

Telephone: 0090 312 3873277 or 0090 312 3873345

Website: <http://www.oecd.org/turkey>

INTERNATIONAL MONETARY FUND:

Address: Ugur Mumcu Caddesi, No: 88 MNG Binasi, Kat 3, A Blok 06700, Cankaya, Ankara

Telephone: +903 12 446 5007

Website: <http://www.imf.org/external/country/TUR/>

EUROPEAN UNION:

Address: Uğur Mumcu Caddesi No:88, 06700 Ankara

Telephone: 0090 312 459 8700

Website: <http://avrupa.info.tr/eu-delegation/welcome.html>

Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια και Επιχειρηματικές Ενώσεις

Εμπορικό Επιμελητήριο Άγκυρας	http://www.ato.org.tr
Βιομηχανικό Επιμελητήριο Άγκυρας	http://www.aso.org.tr
Turkish Airlines	http://www.turkishairlines.com
Ένωση Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων Τουρκίας	http://www.tobb.org.tr
Ένωση Τουριστικών Πρακτορείων Τουρκίας	http://www.tursab.org.tr
Ένωση Κατασκευαστών Τουρκίας	http://www.tmb.org.tr
DEİK foreign economic relations board	http://www.deik.org.tr
Ένωση Βιομηχανίας και Επιχειρήσεων Τουρκίας	http://www.tusiad.org.tr
Ίδρυμα Ερευνών Οικονομικής Πολιτικής Τουρκίας	http://www.tepav.org.tr/tr/
Σύνδεσμος Εξαγωγέων Τουρκίας	http://www.tim.org.tr/tr/default.html
Ένωση Νέων Επιχειρηματιών Τουρκίας	http://www.angiad.org.tr/
Υπηρεσία Στήριξης & Προώθησης Επενδύσεων της Τουρκίας – Γραφείο Πρωθυπουργού	http://www.invest.gov.tr/en-US/theagency/Pages/OurServices.aspx

Τράπεζες:

Adabank	http://www.adabank.com.tr
Akbank	http://www.akbank.com
Aktif Yatırım Bankası	http://www.aktifbank.com.tr
Alternatif Bank	http://www.abank.com.tr
Anadolubank	http://www.anadolubank.com.tr
Arap Türk Bankası	http://www.atbank.com.tr
BankPozitif	http://www.bankpozitif.com.tr
Burgan Bank	http://www.burgan.com
Credit Agricole	http://credit-agricole.com
Denizbank	http://www.denizbank.com
Deutsche Bank	https://www.db.com/turkey
Diler Yatırım Bankası	http://www.dilerbank.com.tr

Fibabanka	http://www.fibabanka.com.tr
Finansbank	http://www.finansbank.com.tr
Garanti Bank	http://www.garanti.com.tr
GSD Yatırım Bankası	http://www.gsdbank.com.tr
Habib Bank Limited	http://www.habibbank.com
Halk Bankası	http://www.halkbank.com.tr
HSBC Bank	http://www.hsbc.com.tr
İller Bankası	http://www.ilbank.gov.tr
ING Bank	http://www.ingbank.com.tr
JPMorgan Chase	http://www.jpmorgan.com/turkey
Merrill Lynch	http://www.ml.com.tr
Nurol Yatırım Bankası	http://www.nurolbank.com.tr
Société Générale	http://ww2.sgcib.com/turkey
Taib Yatırım Bank	http://www.yatirimbank.com.tr
Tekstilbank	http://www.tekstilbank.com.tr
The Royal Bank of Scotland	http://www.rbsbank.com.tr
Turkish Bank	http://www.turkishbank.com
Turkland Bank	http://www.tbank.com.tr
Türk Ekonomi Bankası	http://www.teb.com.tr
Türk Eximbank	http://www.eximbank.gov.tr
Türkiye İş Bankası	http://www.isbank.com.tr
Türkiye Kalkınma Bankası	http://www.tkb.com.tr
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası	http://www.tskb.com.tr
VakıfBank	http://www.vakifbank.com.tr
Yapı ve Kredi Bankası	http://www.yapikredi.com.tr
Ziraat Bankası	http://www.ziraat.com.tr
Şekerbank	http://www.sekerbank.com.tr

Ξενοδοχεία:

JW MARIOTT HOTEL ANKARA	zeynel@ozdogan.com.tr
SWISSOTEL ANKARA	ankara@swissotel.com
RAMADA PLAZA ANKARA	kemalerdogan@oz.com.tr
CROWNE PLAZA HOTEL ANKARA	akaragulle@cpankara.com.tr
ANKARA HILTON SA	sibel.gurel@hilton.com
SHERATON HOTEL ANKARA	figen.alsirt@nurol.com.tr
RIXOS GRAND HOTEL ANKARA	grandankara@rixos.com
BİLKENT HOTEL ANKARA	r.ulas@bilkentotel.com.tr

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΑΝΑ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΟΛΗ

(ΠΛΗΝ ΑΓΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ)

ΠΟΛΕΙΣ	ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Σμύρνη	Τουρισμός, αυτοκινητοβιομηχανία, βιομηχανία χημικών, ΑΠΕ, ICT, Αγροτική παραγωγή (βαμβάκι, φρούτα, ελιές, ελαιόλαδο), Καπνά, Τρόφιμα-Ποτά, Σιδηρομεταλλεύματα, Υφασματοβιομηχανίες	Η Σμύρνη συνιστά: 1. Το δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της χώρας 2. Κέντρο παραγωγής του 9,3% της συνολικής τουρκικής βιομηχανικής παραγωγής 3. Κέντρο δραστηριοποίησης 1600 περίπου διεθνών βιομηχανιών και επιχειρήσεων 4. Έδρα 4000 εξαγωγικών εταιριών 5. χώρο δύο Ελεύθερων Ζωνών και 7 ενεργών Βιομηχανικών Ζωνών, 4 εμπορικών λιμένων και μιας Βιομηχανικής Τεχνολογικής Ζώνης
Προύσα	Αυτοκινητοβιομηχανία, υφάσματα, τρόφιμα (γάλα, αναψυκτικά), συσκευασίες, χειμερινός τουρισμός, θερμά λουτρά	1. Μεγάλες βιομηχανίες όπως FIAT, Renault CocaCola, Bosch, Pepsi, Sütaş κλπ είναι χρόνια εγκατεστημένες στην Προύσα 2. Έδρα του Bursa International Textiles&Trade Center
Άδανα	Αγροτικά προϊόντα (βαμβάκι, σταφύλι, καλαμπόκι, αλεύρι, σόγια), επεξεργασία δερμάτων και υφασμάτων, βιομηχανίες παραγωγής φυτικών ελαίων και μαργαρίνης, συνεδριακός τουρισμός,	1. Μεγάλα Συνεδριακά Κέντρα (TÜYAP Exhibition and Congress Centre, Alper Akinoğlu Congress Center) 2. Στα Άδανα είναι εγκατεστημένη η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή εταιρία επεξεργασίας πολυεστέρα Advansa Sasa S.A
Γκαζιάντεπ	Ελαιόλαδο, Αγροτικά προϊόντα (φυστίκια), Επεξεργασμένα χαλιά, Τουρισμός, τοπικά παραδοσιακά προϊόντα (χάλκινα διακοσμητικά και σανδάλια)	Στο Γκαζιάντεπ βρίσκεται η μεγαλύτερη οργανωμένη βιομηχανική περιοχή στην Τουρκία
Ικόνιο	Εξαρτήματα αυτοκινήτων, αγροτικά μηχανήματα, πλαστικά, αγροτικά προϊόντα, έπιπλα, αλευρόμυλοι	
Αττάλεια	Τουρισμός (θερινός, χειμερινός, μουσειακός, αθλητικός κλπ) Αγροτικά προϊόντα (βαμβάκι, ελιές, ελαιόλαδο, μπανάνες, φρέσκα λαχανικά) κατασκευή πολυτελών yacht, ναυπήγηση, κατασκευή φωτιστικών	1. Το 2012 η Αττάλεια συγκαταλέχθηκε στους 5 σημαντικότερους προορισμούς παγκοσμίως (βάσει επισκεψιμότητας) από την UNWTO (United Nations World Tourism Organization) 2. Από το 2000 υπάρχει στην Αττάλεια ελεύθερη ζώνη κατασκευής yachts
Μερσίνα	Ναυτιλία, μηχανήματα (αποθήκευση, παραγωγή, συναρμολόγηση-αποσυναρμολόγηση), εκθεσιακός	Το 1986 δημιουργήθηκε στη Μερσίνα η πρώτη Ελεύθερη Οικονομική Ζώνη στην Τουρκία

	τουρισμός	
Εσκίσεχίρ	Βιομηχανία φορτηγών, μηχανήματα, κατασκευή σιδηροδρόμων, ηλεκτρονικά, μηχανές αεροσκαφών, αγροτικά μηχανήματα, βιομηχανίες επεξεργασίας ζάχαρης, τσιμέντο, χημικά προϊόντα, τρόφιμα (μπισκότα, σοκολάτες, γλυκά), κεραμοβιομηχανία, επεξεργασία ορυκτών πρώτων υλών για την κατασκευή διακοσμητικών(Meerschauum)	
Σαμψούντα	Ιατρικά προϊόντα, έπιπλα, καπνά, χημική βιομηχανία, ναυτιλία (σύνδεση με Νοβοροσισκ), αγροτικά προϊόντα, εξαρτήματα αυτοκινήτων	
Ερζερούμ	Χειμερινός τουρισμός (σκι στο όρος Palandöken), λιθοκατασκευές (κοσμήματα και διακοσμητικά από πέτρα Oltu)	Τελικό σημείο του αγωγού BTE (Baku-Tbilisi-Erzurum)
Καραμάνμαράς	Βιομηχανία υφασμάτων, παγωτό	Τέσσερις από τις μεγαλύτερες υφαντοβιομηχανίες της Τουρκίας (Kıras, İskur, Arsan Bozkurt) είναι εγκατεστημένες στην πόλη. Εκεί δραστηριοποιούνται επίσης οι American Eagle και Aeropostale
Κιουτάχεια	Ορυχεία λιγνίτη, βιομηχανία κατασκευής τούβλων, επεξεργασίας ζάχαρης, νιτρικού οξέως, επεξεργασία ορυκτών πρώτων υλών για την κατασκευή διακοσμητικών(Meerschauum), αγροτικά προϊόντα (φρούτα, δημητριακά)	
Τραπεζούντα	Αγροτικά προϊόντα (τσάι, φουντούκια, φρούτα), ξυλεία, κτηνοτροφία, αλιεία, παραγωγή γάλακτος, μέλι, αυγά, παρασκευή τσιμέντου, δομικά υλικά, προϊόντα από μέταλλο, ασήμι, χρυσό, χαλκό και γυαλί, παρασκευή ιατρικών προϊόντων	Η Τραπεζούντα καλύπτει το 20% των συνολικών αναγκών της χώρας σε αλιεία (Στον δε Ευξεινο αλιεύεται το 75% των ψαριών της αλιευτικής παραγωγής της Τουρκίας)
Αδριανούπολη	Αγροτικά προϊόντα (πεπόνια, καρπούζια, καλαμπόκι, ζάχαρη, τομάτες, μελιτζάνες, σταφύλια), αλιεία, κτηνοτροφία, κυνήγι τουρισμός	